ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator, wat betreft de implementatie van Europese regelgeving over de verbetering van de opzet van de elektriciteitsmarkt en noodleveranciers

Samenvatting

Met dit ontwerp van decreet wordt de gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1711 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van richtlijnen (EU) 2018/2001 en (EU) 2019/944 inzake het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie beoogd en de omzetting van artikel 29 en artikel 46 van richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van richtlijn 2009/73/EG.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

1. Dit ontwerp van decreet vormt de gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1711 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van de richtlijnen (EU) 2018/2001 en (EU) 2019/944 inzake het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie (hierna aangehaald als "Vijfde Elektriciteitsrichtlijn"). Dit ontwerp van decreet vormt ook de gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van richtlijn 2009/73/EG (hierna aangehaald als "richtlijn (EU) 2024/1788").

2. Deze wijzigingsrichtlijn maakt deel uit van het "Green Deal Industrial Plan" dat op 1 februari 2023 door de Europese Commissie werd gepubliceerd. Dit plan beoogt het concurrentievermogen van de klimaatneutrale industrie in de EU te verbeteren en de transitie naar klimaatneutraliteit te versnellen. De wijziging van de bestaande elektriciteitsrichtlijn is er gekomen als antwoord op de energiecrisis in 2021 en 2022.

3. De Vijfde Elektriciteitsrichtlijn werd gepubliceerd op 24 mei 2024 en trad in werking op 16 juli 2024. Deze hervormt de bestaande regels rond de EU elektriciteitsmarktwerking. De richtlijn heeft als doel om de ontwikkeling van hernieuwbare energie te bevorderen, consumenten beter te beschermen en het concurrentievermogen van de industrie te verbeteren. In de richtlijn zijn er verschillende artikels opgenomen o.a. over het recht op een contract met een vaste looptijd en vaste prijs, flexibele aansluitingsovereenkomsten, een regeling voor de noodleverancier,

risicobeheer door de leverancier, bescherming tegen afsluiting, taken voor de distributiesysteembeheerders en taken voor de regulatoren. De artikels uit deze richtlijn m.u.v. artikel 4 over 'Vrije keuze van leverancier' en het artikel 15bis over 'Recht op energiedelen' moesten door de lidstaten uiterlijk op 17 januari 2025 worden omgezet in de eigen regelgeving. Het artikel 6bis over flexibele aansluitingsovereenkomsten zal omgezet worden via een specifiek ontwerp van decreet dat enkel gaat over de implementatie van een regelgevend kader voor flexibele aansluitingsovereenkomsten. Het artikel 4 en artikel 15bis uit de Vijfde elektriciteitsrichtlijn moeten omgezet worden tegen 17 juli 2026. Deze artikels zullen via een apart ontwerpdecreet worden omgezet in de eigen regelgeving.

4. Met de omzetting van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn worden er bepalingen opgenomen in het Energiedecreet van 8 mei 2009 met betrekking tot het recht op het afsluiten van een leveringscontract met vaste looptijd en vaste prijs, een regelgevend kader voor een noodleverancier, een regelgevend kader voor risicobeheer bij leveranciers, bescherming tegen afsluiting, taken voor de distributiesysteembeheerders en nieuwe taken voor de Vlaamse Nutsregulator.

5. Dit decreet kadert ook binnen de strategische doelstelling (SD) 4 zoals omschreven in de beleidsnota 2024-2029 Energie en Klimaat: 'Onze energiemarkt en onze energiesystemen slimmer, toekomstbestendig en ten bate van de consument maken' en meer specifiek de operationele doelstelling (OD) 4.3 'We geven vorm aan een toekomstbestendig marktmodel met meer mogelijkheden voor consumenten en bedrijven'.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

6. Met het decreet wordt beoogd het bestaande decretaal kader rond de rechten en bescherming van afnemers te versterken en de werking van de leveringsmarkt in Vlaanderen, de bestaande regeling voor de noodleverancier, de niet-discriminatieverplichting van de netbeheerders, de regelingen rond energiedelen en -verkoop en de taken van de Vlaamse Nutsregulator aan te passen.

7. De energiecrisis in 2021 en 2022 als gevolg van de Russische inval in Oekraïne had grote gevolgen op de energieprijzen en de leveringsmarkt. Energieprijzen stegen sterk in 2021 en 2022 en bleven in de daaropvolgende jaren ook nog hoger in vergelijking met de periode voor de energiecrisis. Daarnaast gingen er in Vlaanderen ook een aantal energieleveranciers failliet o.a. omdat deze niet voldoende ingedekt waren voor de sterk stijgende energieprijzen. Door het faillissement van verschillende leveranciers kwamen klanten van deze leveranciers tijdelijk terecht bij de noodleverancier.

8. Ook het aanbod van leveringscontracten en aandeel van afgesloten leveringscontracten op de leveringsmarkt in Vlaanderen veranderde sterk door de energiecrisis. Voor de crisis had ongeveer driekwart van de huishoudelijke afnemers in Vlaanderen een vast leveringscontract voor elektriciteit en ongeveer een kwart van de huishoudelijke afnemers in Vlaanderen een variabel leveringscontract voor elektriciteit. Tijdens en na de energiecrisis was dit net omgekeerd. Het merendeel van de huishoudelijke afnemers heeft momenteel een variabel leveringscontract voor elektriciteit. Als gevolg van de energiecrisis daalde het aanbod van

vaste leveringscontracten voor elektriciteit bij de energieleveranciers heel sterk. Volgens het Marktrapport 2024[1] van de Vlaamse Nutsregulator was er in december 2022 nog slechts één leverancier die een vast leveringscontract voor elektriciteit aanbood. In 2023 en 2024 steeg het aanbod van vaste leveringscontracten voor elektriciteit opnieuw.

9. Om ervoor te zorgen dat er steeds voldoende aanbod van leveringscontracten voor elektriciteit en voor aardgas met een vaste looptijd en een vaste prijs voor afnemers zou zijn, wordt het recht voor afnemers ingevoerd om een leveringscontract met een vaste looptijd van minstens een jaar en een vaste prijs af te sluiten bij elke leverancier die minstens 200.000 afnamepunten belevert in Vlaanderen voor zover die leverancier niet onder de vrijstellingsregeling valt.

10. Daarnaast wordt het recht voor afnemers om een dynamische prijscontract voor elektriciteit af te sluiten bij een leverancier die meer dan 200.000 afnamepunten belevert in het Vlaamse Gewest stapsgewijs uitgebreid naar alle leveranciers. Dit is een van de maatregelen in uitvoering van OD 4.3 'We geven vorm aan een toekomstbestendig marktmodel met meer mogelijkheden voor consumenten en bedrijven' uit de beleidsnota 2024-2029 Energie en Klimaat waarmee het aandeel van dynamische prijscontracten gestimuleerd zal worden.

11. Via de omzetting van de Vierde Elektriciteitsrichtlijn naar Vlaamse regelgeving werden de rechten en mogelijkheden van afnemers reeds sterk uitgebreid. Via het EMD-decreet werden o.a. energiedelen, peer-to-peerhandel in hernieuwbare energie en peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer en groene stroom verkopen in appartementsgebouwen of multifunctionele gebouwen en deelnemen aan flexibiliteit of aggregatie geïntroduceerd. De mogelijkheid om deze activiteiten uit te oefenen wordt nu verder versterkt door ervoor te zorgen dat (actieve) afnemers deze activiteiten kunnen uitoefen ongeacht het type van leveringscontract dat ze hebben afgesloten met hun energieleverancier. Energiedelen wordt ook opengesteld voor afnemers die bij de sociale leverancier zitten. De Vijfde Elektriciteitsrichtlijn schrijft voor dat alle afnemers (in het bijzonder kwetsbare afnemers en afnemers in energiearmoede) toegang moeten hebben tot energiedelen. Ook in de beleidsnota Energie en Klimaat 2024-2029 onder OD 4.3 wordt benadrukt dat klanten met een digitale meter in voorafbetalingsfunctionaliteit toegang moeten krijgen tot de mogelijkheden van energiedelen. Gemeenschappelijk zelfverbruik in appartementsgebouwen wordt niet op dezelfde manier behandeld als individueel zelfverbruik in particuliere woningen. Op basis van artikel 21(4) van de richtlijn (EU) 2018/2001 wordt vastgesteld dat lidstaten een verschillend, maar evenredig en gerechtvaardigd onderscheid mogen maken tussen individueel en collectief zelfverbruik. Ook OD 4.3 van de Beleidsnota Energie en Klimaat 2024–2029 beoogt om collectieve zelfconsumptie in appartementsgebouwen te faciliteren en gedeelde energie achter een gemeenschappelijk aansluitpunt zoveel mogelijk vrij te stellen van heffingen. Er wordt een vrijstelling in de certificatenverplichting voorzien voor gedeelde of verkochte hernieuwbare energie binnen hetzelfde appartementsgebouw. Daarnaast wordt een nieuwe klantengroep ingevoerd, zodat de regulator toekomstige tariefondersteuning voor collectieve zelfconsumptie kan ontwikkelen.

[1] https://www.vlaamsenutsregulator.be/nl/document/rapp-2024-16

12. Verder worden er in de nasleep van de energiecrisis in 2021 en 2022 ook nieuwe regels opgelegd aan de energieleveranciers voor het afdekken van risico's via hedgingstrategieën of afdekkingsstrategieën, dit zowel voor de levering van elektriciteit als aardgas. Tijdens de energiecrisis gingen er in Vlaanderen een aantal energieleveranciers failliet o.a. omdat deze onvoldoende ingedekt waren tegen stijgende energieprijzen. Het voorzien van afdekkingsstrategieën en andere voorwaarden in het kader van risicobeheer worden als bijkomende voorwaarde tot toekenning van een leveringsvergunning opgenomen. De Vlaamse nutsregulator moet erop toezien dat de leveranciers over passende afdekkingsstrategieën beschikken en deze uitvoeren om het risico van veranderingen in de elektriciteitsvoorziening op de groothandelsmarkt voor economische levensvatbaarheid van hun contracten met afnemers te beperken, waarbij de liquiditeit op en de prijssignalen van korte termijnmarkten in stand worden gehouden en alle redelijke maatregelen treffen om hun risico op een onderbreking van de levering te beperken.

13. Met betrekking tot de noodleverancier is er in Vlaanderen reeds een regelgevend kader voor de noodleverancier ingeschreven in het energiedecreet. Het bestaande kader wordt aangepast door ontvlechtingvereisten op te leggen aan de netbeheerder Fluvius in kader van zijn rol als noodleverancier. Verder zal de noodleverancier een eerlijke, transparante, niet-discriminerende aanbestedingsprocedure moeten doorlopen voor het aanduiden van een energieleverancier die instaat voor de levering van aardgas en elektriciteit aan de noodleverancier ten behoeve van de overdragen afnemers. Verder worden de bestaande termijnen voor niet-huishoudelijk afnemers aangepast.

14. Aan het bestaande artikel 4.1.9 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, dat de non-discriminatieverplichting van de netbeheerders inhoudt worden twee categorieën toegevoegd om in lijn te zijn met de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. De netbeheerder en zijn werkmaatschappij onthouden zich van elke vorm van discriminatie tussen ondernemingen die oplaadpunten voor elektrische voertuigen bezitten, ontwikkelen, exploiteren of beheren en netgebruikers en categorieën van netgebruikers, met inbegrip van hernieuwbare-energiegemeenschappen en energiegemeenschappen van burgers.

15. Ten slotte worden de taken en bevoegdheden van de Vlaamse Nutsregulator uitgebreid in het kader van de omzetting van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. Bij het toekennen van een leveringsvergunning door de Vlaamse Nutsregulator wordt er een nieuwe voorwaarde toegevoegd die voldaan moet zijn om een leveringsvergunning te kunnen toekennen (artikel 4.3.1). De leveranciers moeten kunnen aantonen dat ze voldoende maatregelen nemen inzake hun risicobeheer. De Vlaamse Nutsregulator houdt toezicht op de naleving door de leveranciers van hun verplichtingen opgelegd door artikel 4.3.1. Verder wordt de bevoegdheid om toezicht te houden op de doeltreffendheid van de vrijmaking van de elektriciteits- en gasmarkt in het Vlaamse Gewest uitgebreid. De bevoegdheid van de Vlaamse Nutsregulator om toezicht te houden op het wegnemen van ongerechtvaardigde belemmeringen en beperkingen op het elektriciteitsdistributienet, het aardgasdistributienet of het plaatselijk vervoernet van elektriciteit voor het verbruik van zelfopgewekte elektriciteit en voor energiegemeenschappen wordt verduidelijkt. Ten slotte, wordt de informerende taak van de Vlaamse Nutsregulator uitgebreid. De Vlaamse Nutsregulator rapporteert ook jaarlijks over de voornaamste ontwikkelingen op het vlak van leveringscontracten met een vaste looptijd en een vaste prijs.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

16. Het voorliggende ontwerp van decreet geeft uitvoering aan de volgende doelstellingen die ook in de bovenstaande situering en inhoud werden toegelicht:
    - Gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1711 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van de richtlijnen (EU) 2018/2001 en (EU) 2019/944 inzake het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie;
    - Omzetting van artikel 29 van richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van Richtlijn 2009/73/EG.
    - Gedeeltelijke uitvoering van de strategische doelstelling (SD) 4: "Onze energiemarkt en onze energiesystemen slimmer, toekomstbestendig en ten bate van de consument maken" met in het bijzonder volgende operationele doelstelling (OD)
        - OD 4.3: "We geven vorm aan een toekomstbestendig marktmodel met meer mogelijkheden voor consumenten en bedrijven".

17. Er worden verschillende maatregelen ingevoerd met betrekking tot netbeheer, elektriciteitsdistributienetbeheerders en de beheerder van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit:
    - Er worden nieuwe categorieën toegevoegd aan de non-discriminatieverplichting opgelegd aan de netbeheerders en zijn werkmaatschappij via artikel 4.1.9 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Een netbeheerder of zijn werkmaatschappij onthouden zich van elke vorm van discriminatie tussen ondernemingen die oplaadpunten voor elektrische voertuigen bezitten, ontwikkelen, exploiteren of beheren, en netgebruikers en categorieën van netgebruikers, met inbegrip van hernieuwbare-energiegemeenschappen en energiegemeenschappen van burgers;
    - Het regelgevend kader van de sociale leverancier wordt in lijn gebracht met de bepalingen uit richtlijn (EU) 2019/944;
    - Het regelgevend kader van noodleverancier wordt in lijn gebracht met de bepalingen uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn en Vierde Gasrichtlijn via artikel 4.3.3.

18. Een afnemer kan deelnemer aan flexibiliteit of aggregatie worden, kan deelnemen aan energiedelen, peer-to-peerhandel in hernieuwbare energie en peer-to-peerhandel van groene stroom door één actieve afnemer aan één andere actieve afnemer en groene stroom verkopen in appartementsgebouwen of multifunctionele gebouwen onafhankelijk van zijn type leveringscontract, artikel 4.1.17/3 en artikelen 7.2.2 tot en met 7.2.3. Deze vormen van energiedelen worden ook opengesteld voor afnemers aangesloten bij de sociale leverancier. Collectieve zelfconsumptie in appartementsgebouwen wordt gefaciliteerd en gedeelde energie achter een gemeenschappelijk aansluitpunt wordt zoveel mogelijk vrijgesteld van heffingen. Daarnaast wordt een nieuwe klantengroep ingevoerd, zodat de regulator toekomstige tariefondersteuning voor collectieve zelfconsumptie kan ontwikkelen. Er wordt een kader voor het risicobeheer van een leverancier ingevoerd in artikel 4.3.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De Vlaamse Nutsregulator houdt toezicht dat de leverancier al zijn verplichtingen overeenkomstig artikel 4.3.1 nakomt.

19. De verplichting om dynamische prijscontracten aan te bieden wordt stapsgewijs aan elke elektriciteitsleverancier die levert in het Vlaamse Gewest opgelegd en niet enkel degene die meer dan 200.000 afnamepunten in het Vlaamse Gewest beleveren. De verplichting om dynamische prijscontracten aan te bieden wordt wel gereduceerd tot enkel de elektriciteitsleverancier en niet de aardgasleveranciers die beleveren in het Vlaamse Gewest. Elke leverancier, zowel van elektriciteit als van aardgas, die meer dan 200.000 afnamepunten belevert in het Vlaamse Gewest moet een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs aanbieden aan zijn afnemers voor zover die leverancier niet onder de vrijstellingsregeling valt.

20. In artikel 4.4.2 en artikel 4.8.4 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 worden de principes van evenredigheid en non-discriminatie voor actieve afnemers en energiegemeenschappen uitdrukkelijk ingeschreven.

21. Verder worden de bevoegdheden en toezichthoudende en informerende taken van de Vlaamse Nutsregulator gewijzigd, via wijzigingen aan artikel 6 en artikel 9 van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator.

Impactanalyse

Maatschappelijke impact

22. Het ontwerp van decreet legt geen specifieke verplichtingen of rechten op aan welbepaalde doelgroepen en is van toepassing op alle netgebruikers aangesloten op het elektriciteitsdistributienet en het plaatselijk vervoernet van elektriciteit in het Vlaamse Gewest. Er is derhalve geen specifieke impact op jongeren.

23. Er wordt door dit ontwerp van decreet geen negatieve impact verwacht op mensen die in armoede leven en meer specifiek in energiearmoede.

Impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel

24. Het ontwerp van decreet heeft geen impact op de grondrechten of het gelijkheidsbeginsel.

Budgettaire impact

25. Het ontwerp van decreet heeft geen directe impact op de begroting.

Bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel

26. Het ontwerp van decreet voorziet geen impact op de lokale of provinciale besturen. De regelgeving betreft een gewestaangelegenheid en is niet van toepassing op Brussel.

Implementatie

Bevoegdheidsdelegatie

27. In de volgende artikelen van het ontwerp van decreet worden delegaties aan de Vlaamse Regering gegeven:

- Artikel 7: De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen die gelden voor de beheersmatige en juridische onafhankelijkheid en de financiële en organisatorische onafhankelijkheid van de sociale leverancier, vermeld in artikel 4.1.22 van het Energiedecreet van 8 mei 2009;
- Artikel 9: De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen die gelden voor de beheersmatige en juridische onafhankelijkheid en de financiële en organisatorische onafhankelijkheid van de noodleverancier, vermeld in artikel 4.3.3, §1, eerste lid van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen voor de aanbestedingsprocedure, vermeld in artikel 4.3.3, §1, tweede lid van het Energiedecreet van 8 mei 2009.De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen waaronder de netbeheerders de taak van noodleverancier uitvoeren (artikel 4.3.3, §3, eerste lid).

28. In de volgende artikelen van het ontwerp van decreet worden de bevoegdheden van de Vlaamse Nutsregulator uitgebreid:
    - Artikel 10: de bevoegdheid van de Vlaamse Nutsregulator om te beoordelen en de procedure vast te kunnen stellen om na te gaan of aan de voorwaarden, vermeld in artikel 4.4.1, vijfde lid, voldaan is;
    - Artikel 18: de bevoegdheid van de Vlaamse Nutsregulator om toezicht te houden op de doeltreffendheid van de vrijmaking van de elektriciteits- en gasmarkt in het Vlaamse Gewest (art. 6, 1°, a) van het decreet van 19 april over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator) wordt uitgebreid met de impact van leveringscontracten met een vaste looptijd en vaste prijs.
      De bevoegdheid van de Vlaamse Nutsregulator om toezicht te houden op het wegnemen van ongerechtvaardigde belemmeringen en beperkingen op het elektriciteitsdistributienet, het aardgasdistributienet of het plaatselijk vervoernet van elektriciteit voor het verbruik van zelfopgewekte elektriciteit en voor energiegemeenschappen (art. 6, 1°, m) van het decreet van 19 april over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator) wordt verduidelijkt. De Vlaamse Nutsregulator heeft deze bevoegdheid ook voor energiedelen en onder meer om belemmeringen en beperkingen die de aansluiting van flexibele gedistribueerde energieproductie binnen een redelijke termijn overeenkomstig artikel 13, 4° van het decreet van 19 april over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator in de weg staan.
      De Vlaamse Nutsregulator houdt toezicht op de naleving door de leveranciers van elektriciteit en aardgas in het Vlaamse Gewest van hun verplichtingen, vermeld in artikel 4.3.1. van het Energiedecreet van 8 mei 2009, waaronder de verplichting van de leveranciers om voldoende maatregelen te nemen inzake hun risicobeheer (art. 6, 1°, s) van het decreet van 19 april over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator);
    - Artikel 19: De Vlaamse Nutsregulator rapporteert ook jaarlijks over de voornaamste ontwikkelingen op het vlak van contracten met een vaste looptijd en een vaste prijs, naast of tezamen met hun jaarlijkse rapportering over de voornaamste ontwikkelingen op het vlak van dynamische prijscontracten (art. 9, 1°, j) van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator).

Toezicht en handhaving

29. Overeenkomstig artikel 6, 1°, n) van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator vallen alle bepalingen van dit ontwerp van decreet onder de toezichtsbevoegdheid van de Vlaamse Nutsregulator.

Inwerkingtreding

30. Artikel 13 en artikel 14 treden in werking op 1 november 2027. Voor de overige artikelen is er geen specifieke inwerkingtredingsbepaling opgenomen in het ontwerp van decreet. De algemene regel is aldus van toepassing. Dit wil zeggen dat deze artikelen tien dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad in werking treden.

C. Totstandkomingsprocedure

31. Tijdens de opmaak van dit ontwerp van decreet werden verschillende bilaterale en multilaterale gesprekken gevoerd met o.a. de Vlaamse Nutsregulator, elektriciteitsdistributienetbeheerder Fluvius, en de energieleveranciers.

32. Binnen de EMD werkgroep van ENOVER, het energieoverleg tussen de federale staat en de gewesten, heeft overleg plaatsgevonden over het ontwerp van decreet. Wanneer het ontwerp werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering, werd dit ook steeds met een link naar de beslissing van de Vlaamse Regering meegedeeld op ENOVER Voltallig, waar de federale overheid en de gewesten vertegenwoordigd zijn.

C.1. REGELGEVENDE PROCEDURE

33. De Vlaamse Regering hechtte in de vergadering van 4 juli 2025 haar eerste principiële goedkeuring[2] aan het voorontwerp van decreet tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator, wat betreft de implementatie van Europese regelgeving over de verbetering van de opzet van de elektriciteitsmarkt en noodleveranciers en gelastte de Vlaamse Minister, bevoegd voor Energie, om over het voorontwerp van decreet het advies van de SERV, de Minaraad en de Vlaamse Nutsregulator in te winnen binnen een termijn van dertig dagen.

34. De Vlaamse Regering hechtte in de vergadering van 13 februari 2026 haar tweede principiële goedkeuring[3] aan het voorontwerp van decreet tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator, wat betreft de implementatie van Europese regelgeving over de verbetering van de opzet van de elektriciteitsmarkt en noodleveranciers, en gelastte de Vlaamse minister, bevoegd voor de energie, om over het voorontwerp van decreet advies van de afdeling Wetgeving van de Raad van State in te winnen met het verzoek hun advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen als vermeld in artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

35. De Vlaamse Regering hechtte in de vergadering van XXX 2026 haar definitieve goedkeuring aan het ontwerp van decreet tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator, wat betreft de implementatie van Europese regelgeving over de verbetering van de opzet van de elektriciteitsmarkt en noodleveranciers, en gelastte de Vlaamse minister, bevoegd voor de energie, om het ontwerp van decreet bij het Vlaams Parlement in te dienen.

C.2. ADVIES VAN DE VLAAMSE NUTSREGULATOR (VNR)

[2] VR 2025 0407 DOC.0559-2.
[3] VR 2026 1302 DOC.0112-1.

36. De VNR gaf op 29 augustus 2025 zijn advies ADV-2025-07, dat gaat als bijlage 4. De belangrijkste elementen uit het advies worden hieronder besproken.

Non-discriminatieplicht van de netbeheerder en zijn werkmaatschappij (art. 4)

37. De VNR geeft in zijn advies de algemene bemerking mee dat het niet mogelijk is om een ex ante toezicht te verwezenlijken, voor wat de naleving betreft met betrekking tot de uitbreiding van de non-discriminatieplicht van de netbeheerder in het artikel 4.1.9. van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De VNR geeft aan dat het toezicht op deze bepaling noodzakelijkerwijze ex post zal plaatsvinden.

38. De redenering van de VNR wordt gevolgd maar het voorontwerp van decreet wordt niet aangepast op basis van de opmerking van de VNR. Het is logisch dat de aanpassing van de non- discriminatieplicht niet retroactief kan worden toegepast en pas kan worden toegepast na de publicatie van de teksten in het Staatsblad.

Noodleverancier

- *Toepassingsgebied noodleveranciersregeling en partij die als noodleverancier optreedt*

39. De Vlaamse Nutsregulator haalt in haar advies aan dat er in het nieuwe artikel 4.3.3, §1 van het Energiedecreet ontvlechtingsvereisten worden opgenomen voor de noodleverancier. Die ontvlechtingsvereisten hebben volgens de VNR twee dimensies (een externe en interne). De externe dimensie (de beheersmatige en juridische onafhankelijkheid) is strikter geformuleerd dan de interne dimensie (financiële en organisatorische onafhankelijkheid). Dit betekent dat er bij de netbeheerder geen juridische afscheiding nodig is: de activiteiten van de netbeheerder als noodleverancier dienen niet ondergebracht te worden bij een afzonderlijke rechtspersoon. Het lijkt de VNR aangewezen om expliciet een ontvlechtingsvereiste op te nemen in artikel 4.3.3. De VNR is bovendien van oordeel dat het een verantwoorde keuze is dat de ontvlechtingsvereiste geen volledige interne juridische scheiding vergt tussen de activiteiten van de netbeheerder als noodleverancier vs. de activiteiten van de netbeheerder inzake netbeheer en databeheer. Dit gelet op de kosten die zo'n volledige interne juridische scheiding met zich zou meebrengen. De VNR adviseert wel dat de taken van de netbeheerder als sociale leverancier en als uitzonderingsleverancier, onder dezelfde ontvlechtingsvereiste zouden moeten ressorteren. De aanleiding om deze ontvlechtingsvereiste in te voeren voor de taak als noodleverancier, meer bepaald de scheiding tussen netbeheerderstaken en leveringstaken, geldt voor elke levering van elektriciteit, en niet enkel voor de noodlevering. Bijgevolg moet er ook voor de andere leveringstaken van de netbeheerder voorzien worden in diezelfde ontvlechtingseis.

40. Het advies van de VNR wordt gevolgd en er wordt een nieuw artikel ingevoegd in het voorontwerp van decreet. Artikel 7 voert een nieuw lid in artikel 4.1.22 van het Energiedecreet in dat ontvlechtingsvereisten oplegt aan de netbeheerder voor het uitoefenen van zijn openbaredienstverplichtingen. Op grond van artikel 4.1.22, eerste lid, 2° kan de Vlaamse Regering, na advies van de Vlaamse Nutsregulator, de netbeheerders extra openbaredienstverplichtingen opleggen naast de openbaredienstverplichtingen van dit decreet, met betrekking tot:

2° de levering van elektriciteit of aardgas aan iedere afnemer die elektriciteit of aardgas koopt voor eigen huishoudelijk gebruik en niet voor commerciële of professionele activiteiten die niet over een leveringscontract beschikken of van wie de leverancier zijn verplichtingen niet nakomt, doordat de toegang tot het distributienet beëindigd wordt of doordat hij, om welke reden dan ook, geen elektriciteit of aardgas meer kan leveren aan zijn afnemers.
Dit artikel vormt de basis voor de sociale leveranciersregeling.
Het nieuwe ingevoegde lid legt nu ook een beheersmatige en juridische onafhankelijkheid en een financiële en organisatorische onafhankelijkheid op aan de netbeheerder als sociale leverancier.

- *Rechten van de afnemers overgedragen aan de noodleverancier*

41. De Vlaamse Nutsregulator adviseert om op dit punt zowel het ontwerpdecreet als de memorie van toelichting te verduidelijken zodat er uit de decreettekst duidelijk blijkt welke rechten de afnemers overgedragen aan de noodleverancier moeten kunnen blijven genieten. Het ontwerpdecreet verwijst naar art. 4.4.1, eerste lid van het Energiedecreet en naar de rechten vermeld in art. 4.3.2, 1° t.e.m. 2° van het Energiedecreet. De VNR vindt het een vreemde keuze om te verwijzen naar de bepaling die de rechtsbasis vormt voor de Vlaamse Regering om aan leveranciers openbaredienstverplichtingen op te leggen. Volgens de VNR is het niet duidelijk afgebakend welke bepalingen opgenomen in het Energiebesluit hiermee gevat zijn.

42. De redenering van de VNR wordt hier grotendeels maar niet volledig gevolgd. Door te verwijzen naar artikel 4.3.1, 1° t.e.m 2° Energiedecreet wordt er effectief bedoeld dat afnemers die aan de noodleverancier worden overgedragen kunnen blijven genieten van de rechten die corresponderen met openbaredienstverplichtingen van de leveranciers inzake facturatie en informatieverlening. Bijgevolg omvat dit het volledige art. 3.2.18 van het Energiebesluit van 19 november 2010.
Het voorontwerp van decreet werd aangepast om dit meer te verduidelijken. Hun rechten, *vermeld in artikel 4.3.2, 1° tem 2°* wordt vervangen door hun rechten *vastgesteld in uitvoering van artikel 4.3.2, 1° en 2°*. Hierdoor is het duidelijker dat dit ook slaat op alle rechten uit artikel 3.2.18 van het Energiebesluit. Ook de Memorie van Toelichting werd verder vervolledigd. Zowel "het recht op de facturatie van het elektriciteits- en aardgasverbruik" als "informatieverlening" werden toegevoegd aan de opsomming.

- *Periode voor de noodlevering en informatieverstrekking aan overgedragen afnemers*
    - *Periode voor de noodlevering*

43. Het nieuwe artikel 4.3.3 van het Energiedecreet bepaalt dat de periode voor de noodlevering maximaal zes maanden bedraagt voor niet-huishoudelijke afnemers. Dat is volgens de Vlaamse Nutsregulator een aanzienlijk langere termijn dan de huidige maximumtermijn van 60 dagen. De VNR kan zich niet vinden in een verlenging van deze maximale termijn voor niet-huishoudelijke afnemers. Ze is ervan overtuigd dat de richtlijn de mogelijkheid laat om een kortere maximale termijn van noodlevering dan zes maanden te voorzien voor niet-huishoudelijke afnemers.

44. Het advies van de VNR wordt niet gevolgd en het voorontwerp van decreet wordt niet aangepast. De Vijfde Elektriciteitsrichtlijn bepaalt in artikel 27*bis*, lid 3 dat de dienstverlening van de noodleverancier ten minste zes maanden

moet bedragen voor alle 'overgedragen afnemers'. Hieruit volgt dat ook voor niet-huishoudelijke afnemers een minimale termijn van zes maanden geldt. Het is inderdaad zo dat artikel 27*bis*, lid 1 geen verplichting invoert aan lidstaten om een noodleveranciersstelsel in te voeren voor niet-huishoudelijke afnemers. Maar als lidstaten er toch voor kiezen om een noodleveranciersstelsel in te voeren voor niet-huishoudelijke afnemers, dan blijft de rest van artikel 27*bis* wel van toepassing op het ingevoerde noodleveranciersstelsel. Om in overeenstemming te zijn met de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, wordt er niets gewijzigd aan de termijn van zes maanden voor niet-huishoudelijke afnemers.

- *Informatieverstrekking aan overgedragen afnemers*

45. Wat de informatieverstrekking aan overgedragen afnemers betreft, stelt de VNR vast dat het nieuw is dat de informatieverstrekking expliciet wordt opgenomen in de decretale regeling. Ook nieuw is het feit dat de noodleverancier algemene voorwaarden zal moeten opstellen en meedelen aan de overgedragen afnemers. De VNR stelt dat het nuttig zou zijn dat er bij de oproep om over te stappen naar een leveringscontract bij een commerciële leverancier een unieke identificatiecode (weblink en QR-code) wordt meegegeven, die de afnemers onmiddellijk leidt naar een vergelijking met het bestaande marktaanbod in het prijsvergelijkingsinstrument van de Vlaamse Nutsregulator.
    Daarnaast is de formulering "bij die noodleverancier zijn aangesloten", volgens de Vlaamse Nutsregulator wat ongelukkig gekozen. De term "aangesloten" wordt immers vnl. gebruikt in het kader van een fysieke netaansluiting. Beter lijkt om in plaats daarvan te opteren voor "worden beleverd" of iets dergelijks.

46. Het advies van de VNR wordt gevolgd en het voorontwerp van decreet wordt aangepast. In artikel 4.3.3, §3, tweede lid, wordt verduidelijkt dat bij de mededeling van de noodleverancier aan de overgedragen afnemers zonder beschermd statuut een link, en als het communicatiemiddel dit toelaat, een QR-code, dient opgenomen te worden die de afnemer doorverwijst naar het vergelijkingsinstrument van de Vlaamse Nutsregulator, vermeld in artikel 4.4.3 (de V-test). De term "aangesloten" wordt ook veranderd naar "worden beleverd".

- *Meldingsplicht aan de Vlaamse Nutsregulator*

47. De VNR haalt in haar advies aan dat het nieuwe artikel 4.3.3 van het Energiedecreet een loutere herneming is van de reeds in het huidige artikel 4.3.3 opgenomen meldingsplicht t.a.v. de Vlaamse Nutsregulator. De VNR hamert er nogmaals op dat het strikt noodzakelijk is dat de Vlaamse Nutsregulator tijdig op de hoogte wordt gebracht van de opstart van de insolventieprocedures ten aanzien van een elektriciteits- en of aardgasleverancier, zodat de Vlaamse Nutsregulator erop kan toezien dat de noodleveranciersregeling ingaat op het juiste ogenblik en correct wordt toegepast.
    De VNR geeft mee dat de relevante bepalingen in het Wetboek Economisch Recht (WER) vrij ingrijpende wijzigingen hebben ondergaan. Gelet daarop, stelt de VNR voor om deze paragraaf te actualiseren.

48. Het advies van de VNR wordt gevolgd en het voorontwerp van decreet werd aangepast zodat het nieuwe artikel 4.3.3, §4 in overeenstemming is met de wijzigingen in het Wetboek Economisch Recht.

- *Kwalificatie van de noodleverancierstaak*

49. De VNR vindt het nuttig om te verwijzen naar artikel 4.1.7 van het Energiedecreet, dat luidt als volgt: "*Een netbeheerder en zijn werkmaatschappij kunnen geen activiteiten ondernemen inzake de levering van elektriciteit en aardgas, tenzij voor de levering ervan in het kader van een openbaredienstverplichting die op grond van dit decreet is opgelegd*." Aangezien volgens de VNR de noodleveranciersregeling niet als openbaredienstverplichting wordt gekwalificeerd door het Energiedecreet, zijn ze van mening dat artikel 4.1.7 (verbod op levering door netbeheerder, behoudens ODV) en artikel 4.3.3 (netbeheerder is de noodleverancier) van het Energiedecreet elkaar tegen spreken. De VNR adviseert dan ook om artikel 4.1.7 aan te vullen.

50. De redenering van de VNR wordt slechts gevolgd in de mate dat het voorontwerp van decreet wordt aangepast zodat er geen verwarring meer kan ontstaan. De woorden "op grond van dit decreet" in artikel 4.1.7 worden vervangen door de woorden "door of krachtens dit decreet". Dit om te verduidelijken dat de noodleveranciersregeling wel degelijk gekwalificeerd wordt als een openbaredienstverplichting in het Energiedecreet. De "door of krachtens dit decreet" wijst erop dat openbaredienstverplichtingen zowel kunnen worden vastgesteld en uitgewerkt in het Energiedecreet zelf (wat het geval is bij de noodleveranciersregeling in artikel 4.3.3) als kunnen worden vastgesteld in het Energiebesluit en hier verder worden uitgewerkt, met een rechtsgrond in het Energiedecreet.

Dynamisch prijscontract (art. 8)

51. De VNR geeft in zijn advies aan dat er een mogelijk conflict bestaat tussen het nieuwe, ruim geformuleerde recht van iedere afnemer om (vanaf 1 januari 2029) bij elke leverancier een dynamisch prijscontract af te sluiten en de bepalingen voor elektriciteitsleveranciers die in het artikel 5.6.1, eerste lid, 10° van het Energiebesluit zijn opgenomen. Het artikel 5.6.1, eerste lid, 10° laat een leverancier toe om zich te beperken tot een geografisch omlijnde afzetmarkt, enkel te leveren aan bepaalde segmenten van afnemers, of enkel te leveren aan vennoten (indien de leverancier actief is als coöperatieve vennootschap). Het nieuwe, ruim geformuleerde recht van iedere afnemer om (vanaf 1 januari 2029) bij elke leverancier een dynamisch prijscontract te sluiten, lijkt mogelijks in conflict te komen met de toegelaten beperkingen in het vermelde artikel in het Energiebesluit, en daarop te prevaleren, gelet op de hiërarchie van rechtsnormen. Dat zou dan concreet bv. tot gevolg hebben dat een leverancier die een coöperatieve vennootschap is en enkel levert aan vennoten, een verzoek van een afnemer die een dynamisch prijscontract wil sluiten maar geen vennoot is (en dat niet wil worden), niet zou kunnen weigeren.

52. De redenering van de VNR wordt gevolgd en de voorontwerp van decreet wordt aangepast zodat in specifieke gevallen zoals leveranciers die binnen een geografisch omlijnde afzetmarkt of aan een bepaald segment van afnemers leveren deze leveranciers hun dynamische prijscontracten niet aan alle afnemers moeten aanbieden. Artikel 4.3.2/1 van het Energiedecreet bepaalt dat een leverancier niet kan weigeren een huishoudelijke afnemer te beleveren behoudens in de gevallen bepaald door de Vlaamse Regering. In punt 4° van artikel 4.4.1 van het Energiedecreet wordt verduidelijkt dat afnemers vanaf 1 januari 2029 het recht hebben om een dynamisch prijscontract te sluiten bij elke leverancier die in het Vlaamse Gewest levert, maar dat er bij dit recht ook rekening moet gehouden worden met de openbare dienstverplichtingen opgelegd aan leveranciers in artikel 4.3.2/1 van het Energiedecreet. Dit mogelijke conflict

zou zich ook kunnen voordoen tussen het recht van alle afnemers om een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs af te sluiten bij elke leverancier die meer dan 200.000 afnamepunten in het Vlaamse Gewest belevert en het recht van leveranciers om een huishoudelijke afnemer te weigeren als klant wanneer de leverancier zich beperkt tot een geografisch omlijnde afzetmarkt, de afnemer is aangesloten op een distributienetgebied waar de leverancier nog niet levert, de leverancier alleen levert aan een bepaald segment van afnemers, de leverancier actief is als coöperatieve vennootschap en alleen levert aan vennoten of de huishoudelijke afnemer, of één van diens op hetzelfde adres gedomicilieerde gezinsleden, nog openstaande schulden heeft bij de leverancier. Omwille hiervan wordt ook bij de bepaling over het recht op een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs ingevoerd dat dit recht in overeenstemming moet zijn met de openbare dienstverplichtingen opgelegd aan leveranciers in artikel 4.3.2/1.

Leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs (definitie art. 3 + art. 8)

53. In eerste instantie gaat de VNR in op de definitie van leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs. De VNR wijst erop dat bepaalde leveranciers de kosten m.b.t. de certificatenverplichting hernieuwbare energie en de certificatieverplichting kwalitatieve warmtekrachtkoppeling (quotumverplichting) die zij aan hun klanten doorrekenen, wijzigen tijdens de looptijd van hun leveringscontract zonder voorafgaande kennisgeving hierover naar hun klanten. De VNR acht die praktijken in strijd met art. 3.2.18, eerste lid, 8°/4 en 8°/5 van het Energiebesluit. De VNR verduidelijkt dat de quotumverplichtingen zelf een element vormen dat niet door de leveranciers kan worden beïnvloed, maar de manier waarop ze de daaraan verbonden kosten doorrekenen aan hun klanten is wel een element dat door de leveranciers zelf wordt bepaald. Vervolgens gaat de VNR verder met de bespreking van artikel 8 van het voorontwerp van decreet, waarin het recht wordt toegekend aan afnemers om een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs af te sluiten bij elke leverancier die meer dan 200.000 afnamepunten in het Vlaamse Gewest belevert. De VNR geeft aan te onderzoeken of de V-test hiervoor moet worden aangepast, om een nog makkelijkere vergelijking mogelijk te maken tussen het aanbod van verschillende contracten op de energiemarkt. In artikel 8 wordt bepaald dat een leverancier het leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs niet mag beëindigen voordat de termijn ervan is verstreken. Alhoewel dit een getrouwe omzetting is van de richtlijn, wijst de VNR op een potentieel onevenwicht in de contractuele relatie tussen de leverancier en bepaalde afnemers bij de gezamenlijke toepassing van gewestelijke en federale regelgeving. De leveranciers zijn volgens gewestelijke regelgeving gebonden aan de looptijd van het contract, terwijl de huishoudelijke afnemers en de kmo's op grond van federale wetgeving het recht blijven behouden om kosteloos een leveringscontract op elk ogenblik te beëindigen, mits het naleven van een opzegtermijn. De VNR verwijst in dit verband naar zijn eerdere oproep om een vast contract vast te maken voor leveranciers en afnemers, door bv. opzegvergoedingen opnieuw in te voeren. Wanneer de leverancier meer zekerheid krijgt, zou dit ook leiden tot aantrekkelijkere vaste prijscontracten. Ten slotte stelt de VNR in het advies dat de nieuw ingevoerde uitzonderingsbepaling die afwijkt van het recht van de afnemer om een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs te sluiten dient verduidelijkt te worden. De uitzonderingsbepaling is momenteel nog te ruim geformuleerd volgens de VNR.

54. De redenering van de VNR over de definitie van een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs wordt gevolgd, maar het voorontwerp van decreet wordt niet aangepast. De VNR stelt correct in zijn advies dat leveranciers die eenzijdig de kosten m.b.t. de certificatenverplichting hernieuwbare energie en kwalitatieve warmtekrachtkoppeling (quotumplicht) wijzigen tijdens de looptijd van het leveringscontract zonder voorafgaande kennisgeving hierover naar hun klanten, een schending inhoudt van artikel 3.2.18, eerste lid, 8°/4 en 8°/5 van het Energiebesluit. Volgens de definitie van een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs moet de kost voor de quotumplicht die de leverancier doorrekent aan hun klanten ongewijzigd blijven gedurende de looptijd van het leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs. Enkel en alleen als de quotumplicht zelf gewijzigd wordt, kan dit gezien worden als een element dat niet door de leverancier wordt bepaald en zou de leverancier de prijs kunnen wijzigen gedurende de looptijd van het leveringscontract. Ook in zo een geval moet de leverancier zich houden aan zijn verplichtingen onder artikel 3.2.18, eerste lid, 8°/4 en 8°/5 van het Energiebesluit.

55. De opmerkingen van de VNR over artikel 8 van het voorontwerp van decreet worden (deels) gevolgd, en het voorontwerp van decreet wordt aangepast. Er wordt een zesde lid aan artikel 4.4.1 van het Energiedecreet toegevoegd waarin een delegatie aan de Vlaamse Nutsregulator wordt gegeven om te beoordelen of aan de voorwaarden om te vallen onder de nieuwe afwijkingsbepaling, vermeld in het vijfde lid, voldaan is en om een procedure te kunnen vastleggen voor deze beoordeling.

56. Er wordt kennis genomen van de opmerking van de VNR over het opnieuw invoeren van een opzeg- of verbrekingsvergoeding voor vaste prijscontracten en de mogelijke positief impact op de prijzen bij vaste prijscontracten. Het decreet wordt echter niet aangepast omdat het invoeren van de verbrekingsvergoeding op het federale niveau zal worden voorzien, zoals opgenomen in het federale regeerakkoord[4].

Energiedelen, P2P en VME-verkoop onafhankelijk van type elektriciteitsleveringscontract

57. De VNR vindt de doelstelling van de verduidelijking toegevoegd via artikels 11, 12 en 13 van het voorontwerp van decreet verdedigbaar, maar stelt zich de vraag of een (bijkomend) expliciete (openbaredienst)verplichting voor elektriciteitsleveranciers, die inhoudt dat zij het recht van hun klanten om aan energiedelen/P2P/VME-verkoop te doen moeten respecteren ongeacht het (type) elektriciteitsleveringscontract van die klanten, niet duidelijker zou zijn. Zo zou de discussie over de combinatie van energiedelen/P2P/VME-verkoop met elk type elektriciteitsleveringscontract dat de leverancier aanbiedt volledig uitgeklaard worden.

58. De opmerkingen van de VNR worden niet gevolgd. Momenteel wordt door het voorontwerp van decreet een recht ingevoerd voor een netgebruiker om aan energiedelen, P2P en VME-verkoop te doen, onafhankelijk van het type leveringscontract dat deze netgebruiker heeft. Dit recht van de netgebruiker houdt ook een verplichting van de elektriciteitsleveranciers in om bij elk type leveringscontract dat ze aanbieden aan hun klanten het mogelijk te maken om aan energiedelen, P2P en VME-verkoop te doen. Er is geen discussie dat energiedelen, P2P en VME-verkoop met elk type

[4] https://www.belgium.be/sites/default/files/resources/publication/files/Regeerakkoord-Bart_De_Wever_nl.pdf

elektriciteitsleveringscontract dat een leverancier aanbiedt mogelijk moet zijn. Dit nog eens bijkomend uitdrukken als een verplichting van de leveranciers zou overbodig zijn.

C.3. ADVIES VAN DE MINARAAD

59. De Minaraad deelde op 8 september 2025 mee dat ze niet ingaan op de adviesvraag.

C.4. ADVIES VAN DE SERV

60. De SERV deelde op 15 september 2025 mee dat ze niet ingaan op de adviesvraag.

C.5. ADVIES VAN DE AFDELING WETGEVING VAN DE RAAD VAN STATE

61. Op 23 maart 2026 heeft de Raad van State, afdeling Wetgeving, haar advies nr. 78.946/1 gegeven. Het advies gaat als bijlage 3. In haar advies maakt de Raad van State volgende opmerkingen:

62. De Raad van State oordeelt dat het ontwerp van decreet binnen de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest valt. De ontworpen regeling vindt volgens de Raad van State in beginsel zijn bevoegdheidsrechtelijke grondslag in artikel 6, §1, VII, eerste lid, a), b) en f) van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 'tot hervorming der instellingen' (hierna: BWHI). In zoverre het voorontwerp betrekking heeft op flexibiliteits- en aggregatiediensten, energiegemeenschappen, energiedelen, peer-to-peerhandel en de verkoop van groene stroom in appartementsgebouwen of multifunctionele gebouwen, geldt dat deze activiteiten weliswaar niet expliciet worden vermeld in artikel 6, § 1, VII, eerste lid, van de BWHI, maar dat hiervoor gebruik wordt gemaakt van het distributienet of het plaatselijk vervoernet voor elektriciteit bedoeld in artikel 6, § 1, VII, eerste lid, a), van de BWHI. Voor zover de regeling van die activiteiten al niet zou kunnen worden beschouwd als deel uitmakend van de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit, kan het in ieder geval worden gerekend tot "de gewestelijke aspecten van de energie". De Raad van State onderzoekt verder of dat ook opgaat voor de bepalingen in het ontwerp van decreet die voorzien in het recht om een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs met een duur van ten minste een jaar te sluiten. Het betreft immers verplichtingen voor de leveranciers die betrekking lijken te hebben op de bescherming van de verbruiker, waarvoor de federale overheid bevoegd is om de algemene regels vast te stellen krachtens artikel 6, § 1, VI, vierde lid, 2°, van de BWHI. Die bevoegdheid wordt omschreven als een kaderbevoegdheid op grond waarvan de federale overheid weliswaar in algemene regels kan voorzien, maar waarbij het niettemin ook voor de gewesten mogelijk is om de aangelegenheden die onder hun bevoegdheid vallen, te onderwerpen aan bijkomende kwalitatieve voorwaarden inzake consumentenbescherming, met inachtneming van de economische beginselen vervat in artikel 6, § 1, VI, derde lid, van dezelfde bijzondere wet. Dat neemt evenwel niet weg dat deze federale bevoegdheid slechts een uitzondering vormt op de principiële bevoegdheid waarover de gewesten inzake economie beschikken, zodat de federale bevoegdheid ter zake in beginsel restrictief moet worden uitgelegd. Dat geldt ook ten aanzien van de bevoegdheden van de gewesten inzake het energiebeleid (artikel 6, § 1, VII, van de BWHI). De bepalingen van het ontwerp van decreet die de verplichting voor leveranciers bevatten kunnen in beginsel zo worden begrepen dat ze er enkel op gericht zijn de rechten van afnemers te beschermen, beperkt tot de gewestbevoegdheid inzake het

energiebeleid, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de federale regels inzake consumentenbescherming (artikel 6, § 1, VI, vierde lid, 2°, van de BWHI) en evenmin raakt de regeling aan de handelspraktijken, zoals bedoeld in artikel 6, § 1, VI, vijfde lid, 4°, van de BWHI. Ook die artikelen van het ontwerp van decreet kunnen bijgevolg geacht worden te vallen binnen de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest.

63. De Raad van State wijst erop dat in de mate dat het voorontwerp met de regeling van flexibiliteits- en aggregatiediensten, energiegemeenschappen, energiedelen, peer-to-peerhandel en de verkoop van groene stroom in appartementsgebouwen of multifunctionele gebouwen maatregelen bevatten op het gebied van het energiebeleid die niet uitdrukkelijk zijn opgesomd in artikel 6, § 1, VII, eerste lid, a) tot h), van de BWHI waarin een aantal gewestelijke bevoegdheden worden opgesomd, hierover overleg moet worden gepleegd met de federale overheid en de overige gewesten.

- Binnen de EMD werkgroep van ENOVER, het energieoverleg tussen de federale staat en de gewesten, heeft overleg plaatsgevonden over het ontwerp van decreet. Wanneer het ontwerp werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering, werd dit ook steeds met een link naar de beslissing van de Vlaamse Regering meegedeeld op ENOVER Voltallig, waar de federale overheid en de gewesten vertegenwoordigd zijn.

64. Als algemene opmerking geeft de raad mee dat artikel 2 van het voorontwerp moet uitgebreid worden, aangezien het ontwerp van decreet niet enkel strekt tot de omzetting van artikel 29 van richtlijn (EU) 2024/1788, maar ook tot omzetting van andere artikelen van deze richtlijn.

- Naar aanleiding van deze opmerking van de Raad van State wordt artikel 2 van het ontwerp van decreet aangepast.

65. Onderzoek van de tekst door de Raad van State:

Artikel 3: In de inleidende zin van artikel 3 van het ontwerp van decreet moet de wetshistoriek worden aangepast. In punt 1° wordt er verkeerdelijk punt 78°/2 vermeld, dit moet punt 78°/1 zijn. Punt 1° en 2° moeten omgewisseld worden, zodat de wijziging van punt 74°/1 voor de invoering van punt 78°/1 gebeurt.

- Het voorliggende ontwerp van decreet wordt aangepast aan de opmerkingen van de Raad van State.

Artikel 5: De opsomming in het ontworpen artikel 4.1.9 van het Energiedecreet kan uit de aard slechts exemplatief zijn. Bijgevolg verdient het aanbeveling om de woorden "in het bijzonder" in te voegen tussen de woorden "discriminatie" en "tussen de volgende actoren".

- Het voorliggende ontwerp van decreet wordt aangepast aan de opmerkingen van de Raad van State.

Artikel 7 en 9: De Raad van State is van mening dat de ontvlechtingsvereiste ingevoerd door artikel 7 en artikel 9 tweemaal wordt geregeld en vraagt om de noodzaak van een afzonderlijke parallelle regeling voor ontvlechting van de noodleverancier in het ontworpen artikel 4.3.3, §1, eerste lid, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 te heroverwegen. Artikel 4.1.22, 2°, van het Energiedecreet heeft betrekking op de rol van netbeheerder als "sociale leverancier", maar die bepaling vermeldt eveneens de situatie waarbij "de leverancier zijn verplichtingen niet nakomt, doordat de toegang tot het distributienet beëindigd wordt of doordat hij, om welke reden dan ook, geen

elektriciteit of aardgas meer kan leveren aan zijn afnemers", wat precies de gevallen omvat die volgens het ontworpen artikel 4.3.3, § 1, eerste lid, eerst zin, van het Energiedecreet de regeling voor de noodlevering activeren. Bijgevolg lijkt de situatie van de noodleverancier wel degelijk tweemaal te worden geregeld. Bovendien wordt – in tegenstelling tot wat de gemachtigde voorhoudt – de ontvlechtingsvereiste verder op dezelfde manier opgelegd zowel in het ontworpen artikel 4.1.22, tweede lid, als in het ontworpen artikel 4.3.3, § 1, eerste lid, tweede en derde zin, van het Energiedecreet. De ontvlechtingsvereiste volgt in beide gevallen rechtstreeks uit het decreet als de netbeheerder de betrokken activiteit uitoefent, en de Vlaamse Regering kan in beide gevallen "de nadere regels bepalen die gelden voor de beheersmatige en juridische onafhankelijkheid en de financiële en organisatorische onafhankelijkheid".

- De ontvlechtingsvereiste ingevoerd door artikelen 7 en 9 van het ontwerp van decreet worden niet tweemaal geregeld en moeten weldegelijk zowel in artikel 4.1.22 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 als in artikel 4.3.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 geregeld worden. Artikel 4.1.22, eerste lid, 2° en 4° vormt de rechtsgrond voor de verdere uitwerking van de sociale leverancier in het Energiebesluit van 19 november 2010 (zie artikel 5.2.2 t.e.m. artikel 5.3.1/1 en artikel 5.4.1 van het Energiebesluit van 19 november 2010). Het klopt dat artikel 4.1.22, eerste lid, 2° van het Energiedecreet van 8 mei 2009 ook een mogelijke rechtsgrond biedt voor het vaststellen, bij uitvoeringsbesluit, van een openbaredienstverplichting aan de netbeheerder met betrekking tot (onder meer) *de levering van elektriciteit of aardgas aan iedere afnemer van wie de leverancier zijn verplichtingen niet nakomt, doordat de toegang tot het distributienet beëindigd wordt of doordat hij, om welke reden dan ook, geen elektriciteit of aardgas meer kan leveren aan zijn afnemers*. Dat kan bijgevolg een rechtsgrond zijn om de netbeheerder de taak van noodleverancier te kunnen opleggen, in de vorm van een openbaredienstverplichting en bij uitvoeringsbesluit. De taak van distributienetbeheerder als noodleverancier wordt evenwel geregeld in artikel 4.3.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De reden van het naast elkaar bestaan van beide bepalingen ligt in de historiek ervan: initieel bestond enkel de decretale rechtsgrond, bepaald in art. 4.1.22, en maakte de noodleveranciersregeling enkel het voorwerp uit van een uitvoeringsbepaling in het Energiebesluit van 19 november 2010. Later werd deze noodleveranciersregeling verschoven van een loutere uitvoeringsbepaling naar een decretale regeling met enkele flankerende uitvoeringsbepalingen. Er is dus op een bepaald moment voor geopteerd om de regeling van de noodleverancier te verankeren in het Energiedecreet van 8 mei 2009 zelf, en niet verder te laten uitwerken door de Vlaamse Regering. Art. 4.1.22 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 bleef daarbij bestaan als rechtsgrond voor openbaredienstverplichtingen, maar voor wat betreft de 'noodleveranciersregeling' wordt deze sindsdien niet meer gebruikt als rechtsgrond voor uitwerking via uitvoeringsbepalingen. Bijgevolg is, voor wat betreft de 'noodleveranciersregeling', art. 4.1.22 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 niet meer relevant. Het Energiedecreet van 8 mei 2009 voorziet op heden dus in een aparte regeling voor, enerzijds, de noodleverancier en, anderzijds, voor andere openbaredienstverplichtingen opgelegd aan de distributienetbeheerder inzake levering van elektriciteit en aardgas. Dit verklaart de noodzaak van een afzonderlijke regeling van de ontvlechtingsvereiste voor beide – te onderscheiden - taken van de distributienetbeheerder.

  Aangezien artikel 9 van het ontwerp van decreet een rechtsgrond invoert met een delegatie naar de Vlaamse Regering om nadere voorwaarden te kunnen bepalen waaronder de netbeheerder de taak van noodleverancier

uitvoert, zie ontworpen artikel 4.3.3, §3, eerste lid van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en om alle verwarring te vermijden wordt de zinsnede "*of van wie de leverancier zijn verplichtingen niet nakomt, doordat de toegang tot het distributienet beëindigd wordt of doordat hij, om welke reden dan ook, geen elektriciteit of aardgas meer kan leveren aan zijn afnemers*" in artikel 4.1.22, eerste lid, 2° van het Energiedecreet van 8 mei 2009 opgeheven. Deze zinsnede is overbodig geworden omwille van de invoering van het nieuwe artikel 4.3.3, §3, eerste lid van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Dit draagt bij aan de rechtszekerheid en zo wordt er rekening gehouden met de opmerkingen van de Raad van State.

Aangezien de bij de artikelen 7 en 9 van het ontwerp van decreet beoogde ontvlechtingsvereisten betrekking hebben op zowel de elektriciteitsdistributienetbeheerders als de aardgasdistributienetbeheerders, stelt de Raad van State vast dat met die bepalingen ook artikel 46 van richtlijn (EU) 2024/1788 wordt omgezet, dat vereisten oplegt betreffende de ontvlechting van distributiesysteembeheerders voor aardgas. De concordantietabellen moeten hieraan aangepast worden.

- De concordantietabellen worden aangevuld volgens de opmerkingen van de Raad van State.

Artikel 7 en 9 van het voorliggende ontwerp van decreet vormen een omzetting van artikel 35, eerste en tweede lid, van richtlijn (EU) 2019/944 en artikel 46, eerste en tweede lid, van richtlijn (EU) 2024/1788. De Raad van State merkt op dat de bepalingen in de richtlijnen enkel vereisen dat de distributienetbeheerder die deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, onafhankelijk is van andere, niet met distributie samenhangende activiteiten, hetgeen inhoudt dat de netbeheerder onafhankelijk moet zijn van zijn eigen leveringsactiviteiten in het kader van de openbaredienstverplichtingen en als noodleverancier. De gemachtigde is daarom door de Raad van State gevraagd waarom een beheersmatige en juridische onafhankelijkheid van de netbeheerder voor de uitoefening van de openbaredienstverplichtingen en voor het uitoefenen van zijn taken als noodleverancier ten opzichte van andere marktpartijen wordt opgelegd. De Raad oordeelt dat de ontworpen bijkomende onafhankelijkheidseisen in hoofde van de netbeheerder een bijkomende beperking vormen van de vrijheid van ondernemen van de netbeheerders. De waarborg van de vrijheid van ondernemen is verankerd in artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Het Grondwettelijk Hof wees er reeds op dat de vrijheid van ondernemen niet als een absolute vrijheid kan worden opgevat en dat zij niet belet dat de bevoegde wetgever de economische bedrijvigheid van personen en ondernemingen regelt. De bevoegde wetgever zou volgens het Hof pas onredelijk optreden indien hij de vrijheid van ondernemen zou beperken zonder dat daartoe enige noodzaak bestaat of indien die beperking onevenredig zou zijn met het nagestreefde doel. Het Vlaamse Gewest heeft er bij de omzetting van het zogenaamde 'derde energiepakket' (richtlijn 2009/72/EG van 13 juli 2009 en richtlijn 2009/73/EG van 13 juli 2009) voor gekozen om de distributienetbeheerders volledig te ontvlechten. De ontworpen onafhankelijkheidseisen ten aanzien van andere marktpartijen hernemen deels de bestaande onafhankelijkheidseisen die in het kader van die volledige ontvlechting werden opgelegd. Het komt de Raad van State voor dat die eisen derhalve kunnen worden beschouwd en verantwoord als een waarborg om te vermijden dat die volledige ontvlechting in het gedrang komt en om zo de uniformiteit te garanderen met de reeds bestaande ontvlechtingsvereisten bepaald in artikel 4.1.4, §2, 4°, van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Omwille van bovenstaande argumentatie oordeelt de Raad van State dat de ontvlechtingsvereisten in ontworpen artikel 7 en 9 van het ontwerp van decreet gerechtvaardigd kunnen worden, deze rechtvaardiging moet wel nog opgenomen

worden in de Memorie van Toelichting. Bijkomend vraagt de Raad van State om de verantwoording dat vereist wordt dat de distributienetbeheerder financieel en organisatorisch onafhankelijk is ten aanzien van het uitoefenen van zijn activiteiten inzake databeheer op het distributienet ook mee op te nemen in de memorie van toelichting.

- De Memorie van Toelichting wordt aangevuld volgens het advies van de Raad van State. Artikel 35, eerste en tweede lid, van de richtlijn (EU) 2019/944 en artikel 46, eerste en tweede lid, van de Vierde Gasrichtlijn vereisen enkel dat de distributienetbeheerder die deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, onafhankelijk is van andere, niet met distributienet samenhangende activiteiten, hetgeen inhoudt dat de netbeheerder onafhankelijk moet zijn van zijn eigen leveringsactiviteiten in het kader van de openbaredienstverplichtingen en als noodleveranciers. Echter, wordt er in het nieuw ingevoerde artikel ook opgelegd dat de netbeheerder beheersmatig en juridisch onafhankelijk is voor de uitoefening van de openbaredienstverplichtingen en voor het uitoefenen van zijn taken als noodleverancier ten opzichte van andere marktpartijen. Deze ontvlechtingsvereisten zouden beschouwd kunnen worden als een beperking op het recht van vrijheid van ondernemen, verankerd in artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof blijkt dat de vrijheid van ondernemen niet als een absolute vrijheid kan worden opgevat, zij belet niet dat de wetgever de economische bedrijvigheid van personen en ondernemingen regelt. De beperking van de vrijheid van ondernemen moet wel steeds noodzakelijk zijn of evenredig met een nagestreefd doel. Het Vlaamse Gewest heeft er bij de omzetting van het zogenaamde 'derde energiepakket' (richtlijn 2009/72/EG van 13 juli 2009 en richtlijn 2009/73/EG van 13 juli 2009) voor gekozen om de distributienetbeheerders volledig te ontvlechten. De ontworpen onafhankelijkheidseisen in artikel 4.1.22 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 ten aanzien van andere marktpartijen hernemen deels de bestaande onafhankelijkheidseisen die in het kader van die volledige ontvlechting werden opgelegd. Deze bijkomende eisen zijn een noodzakelijke waarborg om te vermijden dat de volledige ontvlechting, zoals ingevoerd met het derde energiepakket, in het gedrag komt. Op deze manier wordt de uniformiteit gegarandeerd met de reeds bestaande ontvlechtingsvereisten bepaald in artikel 4.1.4, §2, 4°, van het Energiedecreet van 8 mei 2009.

  Naar analogie met het bestaande artikel 4.1.4, §2, 4° van het Energiedecreet worden dezelfde termen "beheersmatige en juridische onafhankelijkheid" gebruikt. Artikel 7 voert ook zoals in het bestaande artikel 4.1.4 een bevoegdheidsdelegatie in aan de Vlaamse Regering om verdere regels te bepalen voor de invulling van de voorwaarde van beheersmatige en juridische onafhankelijkheid. De verdere invulling kan dus in het Energiebesluit worden uitgewerkt en kan onder andere vereisen dat de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de distributienetbeheerder niet mogen deelnemen in de bedrijfsstructuren van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van de productie, transmissie of levering van elektriciteit (zie artikel 35, lid 2 RL).

  Ten slotte, wordt ook vereist dat de netbeheerder financieel en organisatorisch onafhankelijk is ten aanzien van het uitoefenen van zijn taken overeenkomstig artikel 4.1.8/2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, de activiteiten inzake het databeheer op het distributienet. De taken overeenkomstig artikel 4.1.8/2 zijn met distributie samenhangende taken.

Ze vallen namelijk onder de activiteiten van de netbeheerders (zie titel IV, hoofdstuk I, afdeling III van het Energiedecreet van 8 mei 2009). Artikel 35 van de richtlijn (EU) 2019/944 en artikel 46 van de Vierde Gasrichtlijn vereisen in hoofde van de distributiesysteembeheerder een onafhankelijkheid van andere, niet met distributie samenhangende activiteiten. Het is consistent om bij het verwijzen naar artikel 4.1.6 en artikel 4.1.6/1 ook te verwijzen naar artikel 4.1.8/2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009.

Ten slotte maakt de Raad nog de opmerking dat in de inleidende zin van artikel 7 van het voorliggende ontwerp van decreet men "dat" in plaats van "die" schrijft.

- Het voorliggende voorontwerp van decreet wordt aangepast aan het advies van de Raad van State.

Artikel 8: De wetshistoriek moet aangevuld worden in de inleidende zin van artikel 8.

- Het voorliggende voorontwerp van decreet wordt aangepast aan de opmerking van de Raad van State.

Artikel 9: Aangezien artikel 9 van het ontwerp van decreet zowel betrekking heeft op de elektriciteits- als de aardgaslevering, moet op dit punt de concordantietabellen nog worden aangevuld.

- De concordantietabellen worden aangevuld volgens de opmerking van de Raad van State.

De Raad van State oordeelt dat de ontworpen noodleveranciersregeling voor elektriciteit en aardgas geen correcte omzetting vormt van artikel 27bis, eerste lid, van richtlijn (EU) 2019/944 en artikel 29, eerste lid, van richtlijn (EU) 2024/1788. De bepalingen uit de richtlijnen schrijven immers voor dat de noodleveranciers zelf worden aangewezen volgens een eerlijke, transparante en niet-discriminerende procedure. In het ontwerp wordt de netbeheerder rechtstreeks aangewezen als noodleverancier, zonder voorafgaande procedure, en wordt slechts een eerlijke, transparante en niet-discriminerende procedure georganiseerd om te bepalen wie namens de netbeheerder de fysieke levering van elektriciteit zal doen. Anders dan de gemachtigde stelt, oordeelt de Raad van State dat de loutere omstandigheid dat de decreetgever zelf de netbeheerder aanduidt als noodleverancier niet in dat is voldaan aan de voorschriften van de richtlijnen voor de aanwijzing van een noodleverancier. Hoewel het theoretisch niet uit te sluiten is dat de decreetgever voor die aanwijzing zelf een eerlijke en niet-discriminerende procedure zou hebben opgezet waarvan de uitkomst in het decreet wordt bevestigd, blijkt uit geen enkel stuk dat dit hier het geval zou zijn. Het decreet bevestigt veeleer de al bestaande situatie waarbij de netbeheerder als noodleverancier optreedt. Door die aanwijzing is het a priori uitgesloten dat andere ondernemingen die optreden als leverancier zich zelfs maar kandidaat kunnen stellen voor een aanwijzing als noodleverancier. Aangezien de huidige aanwijzing van de netbeheerder als noodleverancier in artikel 4.3.3, eerste lid, van het Energiedecreet destijds ook al niet is gebeurd door middel van een eerlijke, transparante en niet-discriminerende procedure, is volgens de Raad van State niet voldaan aan de voorwaarden van de in overweging 21 bij richtlijn (EU) 2024/1711 vermelde vrijstelling om een nieuwe procedure in te leiden als de bestaande netbeheerder reeds is aangewezen volgens een eerlijke, transparante en niet-discriminerende procedure. De omstandigheid dat de netbeheerder als noodleverancier ertoe verplicht is om, na een eerlijke, transparante en niet-discriminerende aanbestedingsprocedure, een leverancier aan te wijzen die instaat voor de levering van elektriciteit aan hem als noodleverancier voor de overgedragen afnemers, doet ten slotte geen afbreuk aan

de vaststelling dat het de netbeheerder zelf is die wordt aangewezen als noodleverancier. De aanbestedingsprocedure die de netbeheerder moet organiseren kan dan ook bezwaarlijk worden gelijkgesteld met een procedure voor de aanwijzing van de noodleverancier zelf.

- Het advies van de Raad van State wordt niet gevolgd. De Vijfde Elektriciteitsrichtlijn bepaalt in overweging 21 namelijk dat dat de lidstaten die reeds voor 16 juli 2024 een noodleveranciersregeling hebben geen nieuwe regeling moeten invoeren. Volgens de huidige regeling is in Vlaanderen de netbeheerder aangesteld als noodleverancier. Voor het aanwijzen van een leverancier die instaat voor de levering van aardgas en elektriciteit aan de noodleverancier voor de overgedragen afnemers, doet de noodleverancier beroep op de openbare aanbestedingsprocedure. Het feit dat het decreet zelf de netbeheerder aanduidt als verantwoordelijke voor de noodlevering houdt in dat is voldaan aan de voorwaarden van transparantie en niet-discriminatie. Het feit dat de netbeheerder zelf conform de wetgeving op de overheidsopdrachten een aanbesteding moet doen voor de aankoop van elektriciteit of aardgas, houdt in dat dit een eerlijke en niet-discriminerende procedure dient te zijn. Dat dit "eerlijk, transparant en niet-discriminatoir" moet zijn, wordt expliciet gegarandeerd en vereist door het ontworpen artikel 4.3.3, §1, tweede lid.

  De huidige regelgeving biedt bovendien de meeste bescherming aan de afnemers. Het is een bewuste keuze om de rol van noodleverancier toe te wijzen aan de netbeheerder. Op die manier wordt ook het risico vermeden dat de eventueel geselecteerde commerciële noodleverancier zelf failliet gaat.

  Fluvius is als netbeheerder een onafhankelijke en neutrale marktpartij die geen commercieel oogmerk heeft. De netbeheerder past een kostenreflectieve prijs toe voor de noodlevering. Eventuele winst of verliezen die gemaakt worden in het kader van de toepassing van de noodleveranciersregeling worden verwerkt in het endogene resultaat van de netbeheerder. Door de trendwerking zal winst of verlies een tarifaire impact hebben in een volgende tarifaire periode. Dat de netbeheerder noodleverancier is, verstoort de markt ook niet want alle klanten moeten uiteindelijk terug naar de commerciële markt. Wanneer een leverancier van de vrije markt zou aangeduid worden als noodleverancier, is de kans veel groter dat de klanten van de noodleverancier uiteindelijk (met een ander contract) bij dezelfde leverancier blijven. Die leverancier zal wellicht een grote leverancier zijn. Bij de huidige regelgeving, waar de netbeheerder de noodleverancier is, gaan klanten uiteindelijk terug naar een commerciële leverancier moeten overstappen en dat kunnen grote maar ook kleine leveranciers zijn. De huidige regelgeving zou dus gunstiger kunnen zijn voor de marktwerking dan de aanduiding van een commerciële leverancier als noodleverancier. Door hen aan te wijzen krijgen klanten van een leverancier die failliet ging een bepaalde tijdsspanne om een contract met een andere, zelfgekozen leverancier af te sluiten, zonder dat ze meteen klant worden bij een andere commerciële leverancier (de winnaar van de gunning die volgens een eerlijke, transparante en niet-discriminerende procedure wordt georganiseerd) die dan meteen zal factureren en mogelijk zal proberen om de klant voor een langere tijd te binden. De huidige regeling laat toe dat de noodleverancier de wissel van de leverancier die de activiteiten stopzette naar de portefeuille van de noodleverancier op pauze zet tot de 15de van de maand die volgt op de maand waarin die activiteit werd stopgezet. Klanten die in de tussentijd een andere leverancier op de commerciële markt kiezen en vinden, worden zo niet gefactureerd door de noodleverancier maar ontvangen voor het verbruik in de tussenperiode meteen een factuur van

hun nieuwe, commerciële leverancier die ze verkozen. Dit maakt het voor afnemers administratief eenvoudiger. Zo wordt vermeden dat de klant op korte termijn een afrekening krijgt van de vorige leverancier, voorschotfacturen en een afrekening van de noodleverancier en voorschotfacturen van de leverancier die de klant verkoos.

In 2022 vond er een evaluatie plaats rond de bestaande noodleveranciersregeling tussen het VEKA, de VNR, Fluvius en FEBEG. Ook de Vlaamse ombudsman, Test-aankoop en Watz werden geconsulteerd. Algemeen werd er gesteld dat de noodlevering redelijk performant was. In het kader van deze evaluatie zijn er geen redenen geïdentificeerd om de rol van de distributienetbeheerders als noodleverancier in vraag te stellen. Systeemtechnisch functioneert de noodleveranciersregeling goed en vervult Fluvius haar rol als noodleverancier voortreffelijk.

Daarnaast merkt de Raad van State op dat het onduidelijk is of de beperktere opsomming in het ontworpen artikel 4.3.3, §2, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 van de rechten van de afnemers die behouden blijven een correcte omzetting vormt van de richtlijnbepalingen waarin uitdrukkelijk "al hun rechten als afnemer" wordt in vermeldt.

- Artikel 4.3.3, paragraaf 2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 vormt een correcte omzetting van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn.
  De reden om de voornaamste 'overgedragen rechten' op te sommen is omdat de noodleverancier een tijdelijke regeling is. Het is de bedoeling dat de overgedragen afnemers zo snel mogelijk overstappen naar een leverancier op de commerciële markt. Wanneer alle rechten aan de afnemers worden toegekend, verdwijnt een belangrijke drijfveer voor de afnemer om over te stappen naar de commerciële markt. Met de contractuele basisrechten wordt het recht op vrije leverancierskeuze gegarandeerd. Elke afnemer, ook de overgedragen afnemers bij de noodleverancier, behouden dus het recht om zonder discriminatie ten aanzien van moeite en tijd, kosteloos van leverancier te veranderen. Eens een afnemer terug is aangesloten bij een leverancier op de commerciële markt, heeft hij ook al zijn rechten als afnemer toegekend door en krachtens het Energiedecreet van 8 mei 2009. De noodleverancier, die in het Vlaamse Gewest de netbeheerder is, verplichten om alle rechten toe te kennen aan de afnemers (bv. aanbieden van dynamische prijscontracten, aanbieden van flexibiliteitsdiensten etc.) zou een onevenredig zware verplichting inhouden van de noodleverancier ten opzichte van het te bereiken doel, zorgen voor de verderzetting van de dienstverlening aan de overgedragen afnemers. Ook bleek uit voorafgaand overleg met de diensten van de Europese Commissie dat met de bepaling uit de richtlijn de contractuele basisrechten beoogd werden. Bovendien behouden lidstaten de vrijheid om zelf te kiezen hoe een richtlijn wordt omgezet. Een omzetting hoeft geen letterlijke overname te zijn van de Europese bewoordingen. De richtlijn bepaalt enkel het te bereiken resultaat. Dit volgt uit artikel 288 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Hierin wordt bepaald dat een richtlijn verbindend is ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor zij bestemd is, doch aan de nationale instanties wordt de bevoegdheid gelaten vorm en middel te kiezen. Het feit dat de opsomming van overgedragen rechten overeenkomt met wat beoogd werd door de richtlijn betekent dat de richtlijn voldoende en correct werd omgezet.

De Raad van State stelt in het advies dat door enkel een maximale periode voor de noodlevering van elektriciteit en aardgas te bepalen in het ontworpen artikel 4.3.3, §3, eerste lid, van het Energiedecreet deze bepaling niet waarborgt dat de

levering aan de overgedragen afnemers gedurende een periode die nodig is om een nieuwe leverancier te vinden en die ten minste zes maanden bedraagt, ononderbroken wordt voortgezet. Aangezien de richtlijn (EU) 2019/944 en de richtlijn (EU) 2024/1788 dit wel vereisen, oordeelt de Raad van State dat het ontworpen artikel 4.3.3, §3, eerste lid, van het Energiedecreet geen volledige omzetting vormt.

- Het advies van de Raad van State wordt niet gevolgd. Artikel 4.3.3, §3, eerste lid, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 vormt een correcte en volledige omzetting van artikel 27bis, lid 3, van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn en artikel 29, lid 3, van de Vierde Gasrichtlijn. De Europese richtlijnen bepalen dat de dienstverlening aan de overgedragen afnemers gedurende een periode die nodig is om een nieuwe leverancier te vinden, en die ten minste zes maanden bedraagt, ononderbroken wordt voortgezet. In het ontwerp van decreet wordt er een onderscheid gemaakt tussen de periode van dienstverlening voor huishoudelijke afnemers en voor niet-huishoudelijke afnemers. Bij huishoudelijke afnemers bedraagt de periode voor de noodlevering maximaal twaalf maanden (een periode die langer is dan het opgelegde minimum van zes maanden). Dit houdt in dat de noodleverancier gedurende maximaal twaalf maanden de overgedragen huishoudelijke afnemer ononderbroken moet blijven beleveren. De noodleverancier kan niet zelf beslissen om de levering aan de huishoudelijke afnemer stop te zetten, enkel de afnemer zelf kan beslissen om over te stappen naar de commerciële markt. Wanneer de huishoudelijke afnemer dit niet doet gedurende deze periode van twaalf maanden, blijft de noodleverancier hem beleveren. Een periode van twaalf maand is voldoende lang voor een huishoudelijke afnemer om een nieuwe leverancier te vinden en het ontwerp van decreet waarborgt dat de noodleverancier de huishoudelijke afnemer blijft beleveren gedurende twaalf maand. Het ontwerp van decreet waarborgt aldus ook een minimale periode van 6 maanden waarin de levering aan de overgedragen afnemers ononderbroken wordt voortgezet zoals door de richtlijn vereist.
  Enkel en alleen als de huishoudelijke afnemer zelf overstapt naar een leverancier op de commerciële markt, kan de periode van twaalf maand korter zijn, de huishoudelijke afnemer beroept zich dan op zijn recht van vrije leverancierskeuze. Bij niet-huishoudelijke afnemers gelden dezelfde principes, alleen is voor deze afnemers de maximale periode van de noodlevering zes maanden. Zes maanden is voor niet-huishoudelijke afnemers een voldoende lange periode om een nieuwe leverancier te vinden en een termijn die voldoet aan de minimale periode van 6 maanden die de richtlijn vooropstelt.
  Door 'maximaal' te schrijven voldoet het decreet aan de Europese richtlijnen. De minimumperiode uit de richtlijn wordt immers door de schrijfwijze in het ontwerp van decreet gewaarborgd.

Verder geeft de Raad van State nog een kleine taalkundige opmerking over artikel 4.3.3, §3, tweede lid, van het Energiedecreet.

- Het voorliggende ontwerp van decreet wordt aangepast aan de opmerkingen van de Raad van State.

Ten slotte beveelt de Raad van State aan om de bepaling opgenomen in artikel 4.3.3, §4, derde lid, van het Energiedecreet te verduidelijken in de tekst van het ontwerp van decreet of in de memorie van toelichting.

- De Memorie van Toelichting wordt aangevuld naar aanleiding van de opmerkingen van de Raad van State

Artikel 10: De richtlijn (EU) 2019/944 legt op dat eindafnemers, bij wie een slimme meter is geïnstalleerd, kunnen verzoeken om een contract op basis van een dynamische elektriciteitsprijs en alle eindafnemers kunnen verzoeken om een om een elektriciteitsleveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs met een duur van ten minste één jaar, met ten minste één leverancier en met elke leverancier die meer dan 200.000 eindafnemers heeft. De Raad van State oordeelt dat naar de letter van het ontworpen artikel 4.4.1, eerste lid, 4°, van het Energiedecreet de formulering hier opgenomen niet garandeert dat er steeds minstens één leverancier is die meer dan 200.000 afnamepunten, of vanaf 1 januari 2027 tot 1 januari 2029, meer dan 50.000 afnamepunten belevert in het Vlaamse Gewest. De Raad van State oordeelt hetzelfde bij de formulering opgenomen in artikel 4.4.1, eerste lid, 5°, van het Energiedecreet over het aanbieden van een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs met een duur van ten minste één jaar. Alhoewel de Raad van State ook vaststelt dat het erg onwaarschijnlijk is dat er zich een situatie zou voordoen dat er geen enkele leverancier zou voldoen aan de voorwaarde om minstens 200.000 afnemers te hebben en zelfs oordeelt dat na 2027 het probleem bij dynamische prijscontracten a fortiori theoretisch lijkt, verdient het volgens de Raad van State niettemin aanbeveling om de tekst van de ontworpen bepalingen beter te laten aansluiten bij de richtlijn om zo alle twijfel weg te nemen.

- Het advies van de Raad van State wordt niet gevolgd. Artikel 288 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie bepaalt dat een richtlijn verbindend is ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor zij bestemd is, doch aan de nationale instanties wordt de bevoegdheid gelaten vorm en middel te kiezen. De lidstaten moeten de Europese richtlijnen implementeren op een zodanige wijze dat het beoogde resultaat van de Europese regelgeving wordt bereikt, maar behouden wel een zekere vrijheid om de manier te kiezen hoe ze dit resultaat bereiken. Een bepaling van een richtlijn moet dus niet letterlijk overgenomen worden in nationale regelgeving, maar moet 'vertaald' worden op zo een manier dat hetzelfde resultaat bereikt wordt. Door te bepalen dat elke elektriciteitsleverancier met meer dan 200.000 afnamepunten in het Vlaamse Gewest, vanaf 1 januari 2027 elke elektriciteitsleverancier met meer dan 50.000 afnamepunten in het Vlaamse Gewest en vanaf 1 januari 2029 elke elektriciteitsleverancier met afnamepunten in het Vlaamse Gewest een dynamisch prijscontract moet aanbieden aan zijn afnemers en dat elke aardgas- of elektriciteitsleverancier met meer dan 200.000 afnamepunten in het Vlaamse Gewest een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs moet aanbieden aan zijn afnemers, wordt gewaarborgd dat het beoogde resultaat van artikel 11 van de richtlijn 2019/944 behaald wordt. De tekst van het ontwerp van decreet waarborgt dat er steeds minstens één elektriciteitsleverancier in het Vlaamse Gewest zal zijn die een dynamisch prijscontract aanbiedt en dat er steeds minstens één aardgas- en elektriciteitsleverancier zal zijn die een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs met een duur van ten minste een jaar aanbiedt.

De Raad van State stelt verder dat het feit dat de Europese regelgeving enkel voorziet in het recht om te verzoeken om een dynamisch prijscontract voor elektriciteit en een elektriciteitsleveringscontract met een vaste looptijd en vaste prijs, maar de bepalingen in het ontwerp van decreet voorzien in het recht om dergelijke contracten af te sluiten, een beperking inhoudt van de contracteervrijheid en vrijheid van ondernemen van de elektriciteitsleveranciers die verder gaat dan wet de Europese regelgeving vereist. In dat verband merkt de Raad van State op dat het recht om dergelijke contracten af te sluiten, niet onvoorwaardelijk is, vermits het moet worden uitgeoefend "in overeenstemming met de openbare dienstverplichtingen opgelegd aan leveranciers in artikel

4.3.2/1". De Raad van State beveelt aan om in de memorie van toelichting een meer uitgebreide verantwoording op te nemen, waaruit blijkt waarom de beoogde beperking van de vrijheid van ondernemen van de elektriciteitsleveranciers niet onevenredig is met het nagestreefde doel. De verplichting opgelegd aan aardgasleveranciers die meer dan 200.000 afnamepunten beleveren in het Vlaamse Gewest om een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs af te sluiten volgt ook niet uit de Europese regelgeving. Ook hier beveelt de Raad van State aan dat in de memorie van toelichting een meer uitgebreide verantwoording wordt opgenomen, waaruit blijkt dat de beoogde beperking van de vrijheid van ondernemen van de aardgasleverancier niet onevenredig is met het nagestreefde doel.

- De memorie van toelichting wordt aangevuld met een uitgebreide verantwoording waaruit blijkt dat de beoogde beperkingen van de contractvrijheid en de vrijheid van ondernemen van de aardgas- en elektriciteitsleverancier niet onevenredig is met het nagestreefde doel.

  Het ontwerp van decreet voorziet in een recht van de afnemer om een dynamisch prijscontract of een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs af te sluiten bij een leverancier. Dit gaat verder dan het recht dat de Europese regelgeving toekent om dergelijke contracten te verzoeken bij een leverancier. Zoals hierboven reeds besproken, is volgens de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof het recht van vrijheid van ondernemen geen absoluut recht. Bij een beperking van dit recht moet echter aangetoond worden dat deze beperking noodzakelijk is of evenredig is met het nagestreefde doel. Het nagestreefde doel van de bepaling uit het ontwerp van decreet is de bescherming van de rechten van de afnemer. Door de leverancier te verplichten ten minste één dynamisch prijscontract en ten minste één leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs aan te bieden, wordt gewaarborgd dat de afnemer voldoende keuze heeft bij het kiezen van een leveringscontract. Een dynamisch prijscontract voor elektriciteit helpt prijsprikkels te geven om verbruik te verschuiven naar de 'juiste' momenten waarbij een afnemer met een geschikt profiel ook voordelen kan doen, een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs biedt dan weer zekerheid aan de afnemer. De verplichting om dergelijke contracten aan te bieden is bovendien niet onvoorwaardelijk vermits het moet worden uitgeoefend in overeenstemming met de openbare dienstverplichtingen opgelegd aan leveranciers in artikel 4.3.2/1. De verplichting om een dynamisch prijscontract aan te bieden wordt trapsgewijs opgelegd, om zo (kleinere) leveranciers voldoende tijd te geven zich hierop voor te bereiden en de verplichting om een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs aan te bieden wordt enkel opgelegd aan aardgas- en elektriciteitsleveranciers die meer dan 200.000 afnamepunten beleveren in het Vlaamse Gewest. Ook worden de noodleverancier en de sociale leverancier uitgesloten van deze verplichting. Ten slotte blijven leveranciers volledig vrij om te bepalen hoe dergelijke contracten eruit zien, aan welke voorwaarden en welke andere contracten ze nog bijkomend willen aanbieden. Omwille van bovenstaande argumentatie kan de beperking van de vrijheid van ondernemen gerechtvaardigd worden, de beperking is evenredig met het nagestreefde doel.

  Parallel aan de verplichting die geldt voor elektriciteitsleveranciers heeft de Vlaamse Regering de intentie om deze verplichting ook op te leggen aan aardgasleveranciers. Inhoudelijk beoogt de Richtlijn om afnemers die zekerheid wensen met betrekking tot hun energiefactuur, hen die mogelijkheid ook te bieden. In de Elektriciteitsrichtlijn zijn er logischerwijze enkel bepalingen/verplichtingen inzake elektriciteit. Gelet op de hoogte van

gasfacturen ten opzichte van elektriciteitsfacturen in een gezinsbudget is het logisch deze verplichting ook op te leggen voor aardgasleveringen. Dit sluit aan bij de inhoudelijke bedoeling van de Richtlijn.
Een mogelijke beperking van de vrijheid van ondernemen met betrekking tot aardgas wordt dan ook gerechtvaardigd door dwingende redenen van algemeen belang, namelijk de bescherming van de afnemers. Het is daarbij dan logisch om, eens die keuze tot bijkomende bescherming is gemaakt, voor redenen van gelijkvormigheid de concrete inhoudelijke voorwaarden bij aardgas te aligneren op die van elektriciteit aangezien energieleveranciers vaak zowel elektriciteit- als aardgascontracten aanbieden en op die wijze niet aan onderscheiden voorwaarden worden blootgesteld.

Het ontworpen artikel 4.4.1, vijfde lid, van het Energiedecreet bepaalt dat de rechten van de afnemers, vermeld in punt 4° en 5° van dit artikel, niet van toepassing zijn wanneer de afnemer klant is bij de netbeheerder als sociale leverancier of als noodleverancier. Aangezien het begrip "sociale leverancier" niet is gedefinieerd in het Energiedecreet, kan in deze ontworpen bepaling beter melding worden gemaakt van de netbeheerder die optreedt in het kader van de openbaredienstverplichtingen, vermeld in artikel 4.1.22, eerste lid, 2°, van het Energiedecreet.

- Het voorliggende voorontwerp van decreet wordt aangepast aan de opmerking van de Raad van State.

Ten slotte stelt de Raad van State dat het aanbevolen is om in de inleidende zin van het ontworpen artikel 4.4.1, zesde lid, van het Energiedecreet te preciseren dat de bedoelde afwijking enkel geldt voor elektriciteitsleverancierscontracten.

- Het advies van de Raad van State wordt gevolgd en de inleidende zin in het ontwerp van decreet wordt aangepast.

Artikel 11: De Raad van State oordeelt dat aangezien artikel 4.4.2, §1, vierde lid, van het Energiedecreet een omzetting vormt van artikel 15, lid 1, van richtlijn (EU) 2019/944 artikel 2, tweede lid, van het ontwerp van decreet en de concordantietabellen moeten aangevuld worden. Verder stelt de Raad van State dat het aanbevolen is de strekking van de bepaling te verduidelijken in de memorie van toelichting.

- De memorie van toelichting wordt aangevuld met de verduidelijking van de strekking van de bepaling. Verder wordt artikel 2, tweede lid, van het ontwerp van decreet niet gewijzigd en de concordantietabellen niet verder aangevuld. Deze wijziging van artikel 4.4.2, §1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 is een verduidelijking van de Vlaamse regelgeving. In het met redenen omkleed advies dat België ontvangen heeft van de Europese Commissie op 24 april 2024 inzake de ingebrekestellingsprocedure nr. INFR(2022)2032 wees de Europese Commissie erop dat ze van mening waren dat het Vlaamse Gewest de omzetting van artikel 15, lid 1 van de Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (hierna: Richtlijn 2019/944) niet hadden kennisgegeven. Op het met reden omkleed advies werd er reeds een gezamenlijk antwoord van alle Belgische entiteiten naar de Europese Commissie doorgestuurd in 2024.

  Het Vlaamse Gewest is van mening dat artikel 15, lid 1 van Richtlijn 2019/944 is omgezet door Vlaanderen. Het principe dat de voorschriften, procedures en vergoedingen waaraan actieve afnemers worden

onderworpen evenredig en niet-discriminerend zijn en ze door hun leverancier niet onderworpen mogen worden aan buitensporige betalingen, sancties of andere buitensporige contractuele beperkingen is reeds opgenomen in de Vlaamse regelgeving, maar is verspreid over verschillende bepalingen. Met deze toevoeging wordt het principe ter verduidelijking nog eens uitdrukkelijk ingeschreven in één bepaling. Het gaat om een tekstuele verduidelijking.

Artikel 12: De Raad van State oordeelt dat aangezien artikel 12 van het ontwerp van decreet een omzetting vormt van artikel 16, lid 1, e), en lid 3, b), van richtlijn (EU) 2019/944 artikel 2, tweede lid, van het ontwerp van decreet en de concordantietabellen moeten aangevuld worden. Verder stelt de Raad van State dat het aanbevolen is de strekking van de bepaling te verduidelijken in de memorie van toelichting.

- De memorie van toelichting wordt aangevuld met de verduidelijking van de strekking van de bepaling. Verder wordt artikel 2, tweede lid, van het ontwerp van decreet niet gewijzigd en de concordantietabellen niet verder aangevuld. Deze toevoeging is een verduidelijking van de Vlaamse regelgeving. In het met redenen omkleed advies dat België ontvangen heeft van de Europese Commissie op 24 april 2024 inzake de ingebrekestellingsprocedure nr. INFR(2022)2032 wees de Europese Commissie erop dat ze van mening waren dat het Vlaamse Gewest de omzetting van artikel 16, lid 1, punt e) en lid 3, punt b) van de Richtlijn 2019/944 niet hadden kennisgegeven. Op het met reden omkleed advies werd er reeds een gezamenlijk antwoord van alle Belgische entiteiten naar de Europese Commissie doorgestuurd in 2024.

  Het Vlaamse Gewest is van mening dat artikel 16, lid 1, punt e) en lid 3, punt b) van Richtlijn 2019/944 is omgezet door Vlaanderen. De twee bovenvermelde principes zijn reeds opgenomen in de Vlaamse regelgeving, maar zijn verspreid over verschillende bepalingen. Met deze toevoeging worden de principes ter verduidelijking nog eens uitdrukkelijk ingeschreven in één bepaling. Het gaat om een tekstuele verduidelijking.

Artikel 13 en 14: De wetshistoriek in de inleidende zin van artikel 13 en 14 moet aangepast worden.

- Het advies van de Raad van State wordt gevolgd, de wetshistoriek wordt aangepast.

Artikel 15: De wetshistoriek in de inleidende zin van artikel 15 moet aangepast worden.

- Het advies van de Raad van State wordt gevolgd, de wetshistoriek wordt aangepast.

Artikel 18: De Raad van State wijst erop dat artikel 46 van het voorontwerp waarover de Raad van State, afdeling Wetgeving op 2 februari 2026 het advies 78.684/1 heeft gegeven, reeds voorziet in de invoeging van een punt r) in artikel 6, 1°, van het decreet van 19 april 2024, zodat beide ontwerpen op elkaar zullen moeten worden afgestemd.

- Het advies van de Raad van State wordt gevolgd, artikel 18 wordt aangepast.

Artikel 20: De Raad van State oordeelt dat de inwerkingtredingsbepaling van het ontwerp van decreet grondig moet worden heroverwogen. De inwerkingtreding van artikelen 7, 9, 15, 1°, 16, 2° en 17, 1° van het ontwerp van decreet zijn niet

verenigbaar met de uiterlijke omzettingsdatum opgelegd door de richtlijn (EU) 2024/1711 en de richtlijn (EU) 2024/1788. De omzettingstermijn voor een aantal van de om te zetten bepalingen is al verstreken, dus er kan niet worden aanvaard dat de datum van inwerkingtreding van de omzettingsbepalingen nog verder zou worden uitgesteld. Bovendien doen de bepalingen van de artikelen 15, 1°, 16, 2° en 17, 1° niets anders dan het verbod opheffen in hoofde van de netbeheerder om in de opgesomde situaties als toegangshouder op te treden. Daaruit volgt als dusdanig geen enkele verplichting voor de netbeheerder om dat wel te doen, zodat die bepaling uit zichzelf geen operationele gevolgen heeft die een uitstel, zo dat al met de richtlijn verenigbaar zou zijn, kunnen verantwoorden.

- De opmerkingen van de Raad van State worden gevolgd. De inwerkingtredingsbepaling in artikel 7 en 9 wordt opgeheven. Ook de inwerkingtredingsbepaling van artikelen 15, 1°, 16, 2° en 17, 1° van het ontwerp van decreet wordt opgeheven. Zoals de Raad van State aanhaalt, doen deze bepalingen niets anders dan het verbod opheffen in hoofde van de netbeheerder om in de opgesomde situaties als toegangshouder op te treden. Er wordt dus geen verplichting opgelegd aan de netbeheerder om dit wel te doen.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Dit ontwerp van decreet regelt een gewestbevoegdheid. Overeenkomstig artikel 6, §1, VII, eerste lid, a) BWHI is het Vlaamse Gewest bevoegd voor de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit door middel van netten waarvan de nominale spanning lager is dan of gelijk aan 70.000 volt, met inbegrip van de distributienettarieven voor elektriciteit. Het Vlaamse Gewest is ook bevoegd voor de nieuwe energiebronnen overeenkomstig artikel 6, §1, VII, eerste lid, f) BWHI. Daarnaast is het Vlaamse Gewest op grond van artikel 6, 1§, VII, eerste lid, b) BWHI bevoegd voor de openbare gasdistributie, met inbegrip van de nettarieven voor de openbare distributie van gas, met uitzondering van de tarieven van de netwerken die ook een aardgasvervoersfunctie hebben en die worden uitgebaat door dezelfde beheerder als het aardgasvervoersnet. Tot slot is het Vlaamse Gewest bevoegd voor het rationeel energieverbruik op grond van artikel 6, §1, VII, eerste lid, h) BWHI.

Daarnaast heeft de Raad van State in haar advies van 22 januari 2021 nr. 68.494/3 en haar advies van 23 maart 2026 nr. 78.946/1. gesteld dat ondanks het feit dat de flexibiliteits- en aggregatiediensten, de energiegemeenschappen, en het energiedelen niet expliciet vermeld zijn in artikel 6, §1, VII, eerste lid BWHI er evenwel vastgesteld moet worden dat voor die activiteiten gebruik wordt gemaakt van het distributienet of het plaatselijk vervoernet voor elektriciteit bedoeld in artikel 6, § 1, VII, eerste lid, a) BWHI. Voor zover de regeling van de flexibiliteits- en aggregatiediensten, de energiegemeenschappen en het energiedelen, al niet zou kunnen worden beschouwd als deel uitmakend van de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit, kan het in ieder geval worden gerekend tot "de gewestelijke aspecten van de energie", artikel 6, § 1, VII, eerste lid BWHI. De regeling van het vraagbeheer en de balancering van het distributiebeheer is ook een gewestelijke bevoegdheid, advies van de Raad van State van 4 januari 2017 nr. 60.616/3.

In het advies van de Raad van State van 23 maart 2026 nr. 78.946/1 wordt door de Raad bevestigd dat de bepalingen in het ontwerp van decreet die voorzien in het recht om een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs met een duur van ten minste een jaar te sluiten onder de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest vallen. Het betreft verplichtingen voor de leveranciers die betrekking lijken te hebben op de bescherming van de verbruiker, waarvoor de federale overheid bevoegd is om de algemene regels vast te stellen krachtens artikel 6, § 1, VI,

vierde lid, 2°, van de BWHI. Die bevoegdheid wordt echter omschreven als een kaderbevoegdheid op grond waarvan de federale overheid weliswaar in algemene regels kan voorzien, maar waarbij het niettemin ook voor de gewesten mogelijk is om de aangelegenheden die onder hun bevoegdheid vallen, te onderwerpen aan bijkomende kwalitatieve voorwaarden inzake consumentenbescherming, met inachtneming van de economische beginselen vervat in artikel 6, § 1, VI, derde lid, van dezelfde bijzondere wet. Dat neemt evenwel niet weg dat deze federale bevoegdheid slechts een uitzondering vormt op de principiële bevoegdheid waarover de gewesten inzake economie beschikken, zodat de federale bevoegdheid ter zake in beginsel restrictief moet worden uitgelegd. Dat geldt ook ten aanzien van de bevoegdheden van de gewesten inzake het energiebeleid (artikel 6, § 1, VII, van de BWHI). De bepalingen van het ontwerp van decreet die de verplichting voor leveranciers bevatten kunnen in beginsel zo worden begrepen dat ze er enkel op gericht zijn de rechten van afnemers te beschermen, beperkt tot de gewestbevoegdheid inzake het energiebeleid, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de federale regels inzake consumentenbescherming (artikel 6, § 1, VI, vierde lid, 2°, van de BWHI) en evenmin raakt de regeling aan de handelspraktijken, zoals bedoeld in artikel 6, § 1, VI, vijfde lid, 4°, van de BWHI. Ook die artikelen van het ontwerp van decreet kunnen bijgevolg geacht worden te vallen binnen de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest.

II. Toelichting bij de artikelen

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikel 1.

Dit decreet regelt een gewestbevoegdheid. Overeenkomstig artikel 6, §1, VII, eerste lid, a) BWHI is het Vlaamse Gewest bevoegd voor de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit door middel van netten waarvan de nominale spanning lager is dan of gelijk aan 70.000 volt, met inbegrip van de distributienettarieven voor elektriciteit. Op grond van artikel 6, §1, VII, eerste lid, b) BWHI is het Vlaamse Gewest bevoegd voor de openbare gasdistributie, met inbegrip van de nettarieven voor de openbare distributie van gas, met uitzondering van de tarieven van de netwerken die ook een aardgasvervoersfunctie hebben en die worden uitgebaat door dezelfde beheerders als het aardgasvervoersnet. Daarnaast is het Vlaamse Gewest bevoegd voor de nieuwe energiebronnen (f) en het rationeel energieverbruik (h).

Bovendien heeft de Raad van State in haar advies van 22 januari 2021 nr. 68.494/3 gesteld dat ondanks het feit dat de flexibiliteits- en aggregatiediensten, de energiegemeenschappen, en het energiedelen niet expliciet vermeld zijn in artikel 6, §1, VII, eerste lid BWHI er evenwel vastgesteld moet worden dat voor die activiteiten gebruik wordt gemaakt van het distributienet of het plaatselijk vervoernet voor elektriciteit bedoeld in artikel 6, § 1, VII, eerste lid, a) BWHI. Voor zover de regeling van de flexibiliteits- en aggregatiediensten, de energiegemeenschappen en het energiedelen, al niet zou kunnen worden beschouwd als deel uitmakend van de distributie en het plaatselijk vervoer van elektriciteit, kan het in ieder geval worden gerekend tot "de gewestelijke aspecten van de energie", artikel 6, § 1, VII, eerste lid BWHI. De regeling van het

vraagbeheer en de balancering van het distributiebeheer is ook een gewestelijke bevoegdheid, advies van de Raad van State van 4 januari 2017 nr. 60.616/3.

Artikel 2

Dit decreet voorziet in de gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1711 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van de richtlijnen (EU) 2018/2001 en (EU) 2019/944 inzake het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie.

Dit decreet voorziet in de gedeeltelijke omzetting van richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van Richtlijn 2009/73/EG.

Hoofdstuk 2. Wijzigingen van het Energiedecreet van 8 mei 2009

Artikel 3

Artikel 3 voegt een aantal nieuwe definities in artikel 1.1.3 van het Energiedecreet in. Dit is een gedeeltelijke omzetting van artikel 2, 1) van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn.

Het eerste punt past de definitie van klantengroep aan. Er wordt een nieuwe klantengroep (waarvoor gedifferentieerde tarieven kunnen gelden) toegevoegd voor deelnemers aan energiedelen en energieverkoop binnen appartements- en multifunctionele gebouwen, vermeld in artikel 7.2.1, §1, tweede lid, 1° en 7.2.3, §2, eerste lid van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De nettarieven vallen echter onder de exclusieve bevoegdheid van de regulator. Door deze nieuwe klantengroep te creëren, krijgt de regulator een decretale basis om in toekomstige tariefmethodologieën rekening te houden met de specifieke kenmerken van collectieve zelfconsumptie. De VNR wees in eerdere analyses[5] terecht op een verschil tussen individuele en collectieve prosumenten. De voorgestelde wijziging vormt dan ook een noodzakelijke decretale voorwaarde om een verschillende tarifaire behandeling mogelijk te maken. In Brussel is op deze manier bepaald door Brugel dat voor energiedelen in hetzelfde gebouw preferentiële nettarieven gelden, waarbij de tarieven voor het gebruik van het net op nul werden gezet[6]. Deze zijn in lijn met artikel 21, lid 2, van de richtlijn (EU) 2018/2001 van het

[5] https://assets.vlaamsenutsregulator.be/document/rapp-2023-19.pdf
[6] https://brugel.brussels/nl_BE/themes/distributietarieven-12/de-distributietarieven-2025-2029-668?_gl=1%2Aao4iak%2A_gcl_au%2ANzg3MjY5ODIzLjE3NzAxMjI2MTk.%2A_ga%2AMzY0MjY4ODYuMTc3MDEyMjYxOQ..%2A_ga_HMHJ4HDVGB%2AczE3NzAxMjI2MTkkbzEkZzEkdDE3NzAxMjQ2MjEkajYwJGwwJGgw

Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, de richtlijn bepaalt het volgende:
"De lidstaten zorgen ervoor dat zelfverbruikers van hernieuwbare energie individueel of via aankoopgroeperingen, het recht hebben om:

a) hernieuwbare energie te produceren, ook voor eigen verbruik, hun overtollige productie van hernieuwbare elektriciteit op te slaan en te verkopen, ook via hernieuwbare-stroomafnameovereenkomsten, elektriciteitsproducenten en regelingen voor peer-to-peerhandel, zonder dat zij worden onderworpen:

ii) met betrekking tot hun zelfopgewekte elektriciteit uit hernieuwbare bronnen die op hun eigen locatie blijft, aan discriminerende of onevenredige procedures en enig tarief of enige vergoeding;"

In diezelfde context wordt bovendien expliciet de beschermde afnemers vermeld als mogelijke klantengroep om een aangepast nettarief te aan te rekenen bij energiedelen voor deze klantengroep op basis van de tariefmethodologie die per kwartaal wordt voorgesteld door de CREG[7]. Door voorliggend ontwerp van decreet wordt namelijk energiedelen opengesteld voor netgebruikers die beleverd worden door de sociale leverancier.

Het tweede punt voorziet in een definitie voor een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs. Dit is een contract voor de levering van elektriciteit of aardgas tussen een leverancier en een afnemer dat garandeert dat de contractuele voorwaarden, inclusief de prijs, voor de duur van het contract ongewijzigd blijven en waarbij veranderingen in de uiteindelijke factuur uitsluitend het gevolg kunnen zijn van elementen die niet door de leveranciers worden bepaald, zoals belastingen, heffingen en openbare dienstverplichtingen. Veranderingen in de uiteindelijke factuur kunnen dus niet het gevolg zijn van bijvoorbeeld prijsschommelingen van energie op de internationale markten, dagprijzen inzake ETS2, prijswijzigingen GSC/WKC,… maar wel ten gevolge van wijzigingen aan de regelgeving zoals bijvoorbeeld wijzigingen leveranciersquota, invoering ETS2 systeem, belastingsverhoging, …

Conform de definitie uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, is het mogelijk dat een dergelijk leveringscontract een piek- en dalprijsvariatie kan bevatten. Deze piek- en dalprijsvariatie gaat louter over de energiecomponent en heeft geen betrekking op tarieven, heffingen of openbare dienstverplichtingen. Daarbij kan gedacht worden aan vaste tijdsblokken (time-of-use) met een lagere vaste prijs op momenten dat de marktprijs voor elektriciteit ook lager is ten gevolge van bijvoorbeeld veel zonnestroom op de middag of een hogere vaste prijs tijdens de afnamepiek 's avonds.

[7] https://www.creg.be/nl/consumenten/prijzen-en-tarieven/sociaal-tarief/sociaal-tarief-voor-energie

Het derde punt voert een definitie in voor noodleverancier. Hoewel uit de bepalingen opgenomen in artikel 4.3.3 blijkt wat een noodleverancier is, wordt toch voorzien in een afzonderlijke definitie zodat de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn volledig kan worden omgezet. De noodleverancier wordt gedefinieerd als een marktpartij die wordt aangewezen om de elektriciteitslevering of aardgaslevering aan afnemers over te nemen van een leverancier die diens activiteiten heeft gestaakt.

Artikel 4

Dit artikel wijzigt artikel 4.1.7 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Artikel 4.1.7 van het Energiedecreet bepaalt dat "*Een netbeheerder en zijn werkmaatschappij kunnen geen activiteiten ondernemen inzake de levering van elektriciteit en aardgas, tenzij voor de levering ervan in het kader van een openbaredienstverplichting die op grond van dit decreet is opgelegd.*"
De woorden "op grond van dit decreet" worden vervangen door de woorden "door of krachtens dit decreet". Dit om te verduidelijken dat de noodleveranciersregeling wel degelijk gekwalificeerd wordt als een openbaredienstverplichting in het Energiedecreet. De "door of krachtens dit decreet" wijst erop dat openbaredienstverplichtingen zowel kunnen worden vastgesteld en uitgewerkt in het Energiedecreet zelf (wat het geval is bij de noodleveranciersregeling in artikel 4.3.3) als kunnen worden vastgesteld in het Energiebesluit en hier verder worden uitgewerkt, met een rechtsgrond in het Energiedecreet.

Artikel 5

Met dit artikel wordt artikel 4.1.9 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 uitgebreid. Dit artikel bevat een non-discriminatieverplichting voor de netbeheerder en zijn werkmaatschappij. Artikel 31, lid 2 en artikel 33, lid 1, laatste zin, van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn bepalen dat een distributienetbeheerder niet mag discrimineren tussen netgebruikers, gebruikers van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit en categorieën van netgebruikers, met inbegrip van hernieuwbare-energiegemeenschappen en energiegemeenschappen van burgers en tussen ondernemingen die oplaadpunten voor elektrische voertuigen bezitten, ontwikkelen, exploiteren of beheren. Deze twee categorieën worden aan artikel 4.1.9 toegevoegd om de artikelen van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn om te zetten.

Artikel 6

Artikel 4.1.17/3 van het energiedecreet van 8 mei 2009 regelt de rechten en de plichten van deelnemers aan flexibiliteit en aggregatie. Dit artikel voegt een zinsnede *", onafhankelijk van het type elektriciteitsleveringscontract"* toe aan artikel 4.1.17/3, 1§, eerste lid van het energiedecreet van 8 mei 2009. Dit is een

omzetting van artikel 11, lid 1ter van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. Dit artikel bepaalt immers dat afnemers met o.a. elektriciteitsleveringscontracten met een vaste looptijd en een vaste prijs niet worden uitgesloten van deelname aan vraagrespons en energiedelen, indien zij daaraan wensen deel te nemen, en van het actief bijdragen aan het verwezenlijken van de flexibiliteitsbehoeften van het nationale elektriciteitssysteem. In de Vlaamse regelgeving valt vraagrespons onder de definitie van flexibiliteit waarmee de deelname aan vraagrespons op deze manier ook wordt meegenomen. De toevoeging in artikel 4.1.17/3 zorgt ervoor dat elke afnemer, producent, tussenpersoon, energiegemeenschap van burgers en hernieuwbare-energiegemeenschap een deelnemer aan flexibiliteit of aggregatie kan worden onafhankelijk van het type elektriciteitsleveringscontract.

Artikel 7

Dit artikel wijzigt artikel 4.1.22 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Artikel 4.1.22 geeft een delegatie aan de Vlaamse Regering om extra openbaredienstverplichtingen uit te werken in het Energiebesluit van 19 november 2010. Artikel 4.1.22, eerste lid, 2° en 4° vormt de rechtsgrond voor de verdere uitwerking van een regeling voor een sociale leverancier. In het Vlaamse Gewest wordt de rol van sociale leverancier opgenomen door de aardgas- en elektriciteitsnetbeheerder. De noodleverancier wordt uitgewerkt in het Energiedecreet in artikel 4.3.3, waar ook een ontvlechtingsvereiste wordt opgenomen.

In het eerste lid, punt 2°, van artikel 4.1.22 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 wordt de zinsnede "of van wie de leverancier zijn verplichtingen niet nakomt, doordat de toegang tot het distributienet beëindigd wordt of doordat hij, om welke reden dan ook, geen elektriciteit of aardgas meer kan leveren aan zijn afnemers" opgeheven. Aangezien in het nieuw ontworpen artikel 4.3.3, §3, eerste lid, van het Energiedecreet van 8 mei 2009 een delegatie wordt opgenomen naar de Vlaamse Regering waarin de Vlaamse Regering de mogelijkheid krijgt om nadere voorwaarden te bepalen waaronder de netbeheerder de taak van noodleverancier uitvoert, is de delegatie naar de Vlaamse Regering in artikel 4.1.22 overbodig geworden.

Via artikel 35 van de richtlijn (EU) 2019/944 en artikel 46 van de richtlijn (EU) 2024/1788 worden ontvlechtingsvereisten opgelegd aan de aardgas- en elektriciteitsdistributienetbeheerder die deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming onafhankelijk moet zijn van andere, niet met distributiesamenhangende activiteiten. Hieruit volgt de noodzaak van een juridische en beheersmatige ontvlechting voor de netbeheerder in haar rol als zowel noodleverancier als sociale leverancier. De aanleiding om deze ontvlechtingsvereiste in te voeren is om de netbeheerderstaken en databeheerstaken te scheiden van de leveringstaken. Artikel 7 van het

voorliggende ontwerp van decreet legt nu ook dezelfde ontvlechtingsvereiste op voor de taken van de netbeheerder in het kader van de openbaredienstverplichtingen (de netbeheerder als sociale leverancier). Het is echter niet vereist dat er een aparte rechtspersoon opgericht dient te worden. De uitleg rond de ontvlechtingsvereisten wordt verder uitgewerkt bij de toelichting bij artikel 9 van het ontwerp van decreet.

Artikel 8

Met dit artikel wordt het bestaande artikel 4.3.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 gewijzigd. Er wordt een nieuwe paragraaf 4 toegevoegd en in paragraaf 2, tweede lid wordt als bijkomende voorwaarde tot toekenning van een leveringsvergunning opgenomen dat de verplichtingen vermeld in paragraaf 4 nageleefd moeten worden. Dit is een omzetting van artikel 18bis van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, waarin wordt vastgelegd dat de nutsregulator moet voorzien dat de leveranciers in voldoende mate aan risicobeheer doen. De Vlaamse Nutsregulator moet ervoor zorgen dat de leveranciers over passende afdekkingsstrategieën beschikken. De leveranciers moeten deze strategieën uitvoeren om ervoor te zorgen dat de risico's, waaronder ook prijsrisico's, van veranderingen in de elektriciteits- of aardgasvoorziening op de groothandelsmarkt voor economische levensvatbaarheid van hun contracten met afnemers worden beperkt. Daarbij moet de liquiditeit op en de prijssignalen van kortetermijnmarkten in stand worden gehouden en leveranciers moeten alle redelijke maatregelen treffen om hun risico op een onderbreking van de levering te beperken.

De omzetting leunt zeer sterk aan bij de toekenning en opvolging van de leveringsvergunningen, een taak die de Vlaamse Nutsregulator al sinds lang uitvoert. Het onderzoek van de Vlaamse Nutsregulator in de context van de toekenning en opvolging van leveringsvergunningen strekt zich in de praktijk reeds uit tot *hedging*strategieën, en deze toekennings- en opvolgingsprocedures zijn al sinds lang operationeel. De Vlaamse Nutsregulator monitort daarbij al heel wat zaken die kaderen binnen risicobeheer door de leverancier. Zo bevraagt de Vlaamse Nutsregulator in het kader van de toekenning en de opvolging van leveringsvergunningen de (kandidaat-)houders van een leveringsvergunning reeds over hun sourcing- en hedgingstrategie, evenals hun beheersing en beperking van de risico's en onzekerheden in verband met fluctuerende toekomstige elektriciteitsprijzen. De monitoring door de Vlaamse Nutsregulator van de capaciteit van (kandidaat-)houders van een leveringsvergunning is in de praktijk ruimer dan enkel een controle van balansen en jaarrekeningen. Het doel is om ervoor te zorgen dat houders van een leveringsvergunning financieel robuust zijn en zich voldoende indekken.
Algemener houdt de Vlaamse Nutsregulator toezicht op de financiële situatie van de op de Vlaamse energiemarkt actieve leveranciers. Dit ook met het oog op de decretale rapporteringsverplichting die in 2022, na de energieprijscrisis, werd ingevoerd: de Vlaamse Nutsregulator moet jaarlijks rapporteren over de financiële

gezondheid van de Vlaamse energiemarkt en van de op die markt actieve leveranciers (art. 9, 1°, e) van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator).

De coördinatie en het toezicht op het leveranciersrisicobeheer en de autoriteit die belast is met het toekennen en opvolgen van de leveringsvergunningen is het beste dezelfde, dit om het toezicht op de leveranciers te optimaliseren. Zo kan er ook meteen een gevolg worden gegeven als een leverancier zijn risicobeheer niet goed doet, namelijk het niet verlenen of opheffing van een leveringsvergunning. De opstart van de procedure tot opheffing van een leveringsvergunning moet echter aanzien worden als een *ultimum remedium*, waartoe niet lichtzinnig wordt overgegaan. De Vlaamse Nutsregulator heeft nog andere middelen om de naleving van de verplichtingen vermeld in de nieuwe vierde paragraaf van artikel 4.3.1 van het Energiedecreet te verzekeren:

- De Vlaamse Nutsregulator kan aan marktpartijen – waaronder leveranciers – alle gegevens en inlichtingen vragen die nodig zijn voor de uitvoering van zijn taken en bevoegdheden (art. 13.1.2, §1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009).
- De Vlaamse Nutsregulator kan een houder van een leveringsvergunning schriftelijk in gebreke stellen, en daarmee een handhavingstraject opstarten dat finaal kan resulteren in de oplegging van een administratieve geldboete, al dan niet gecombineerd met een dwangsom. Dit kan zowel bij niet-naleving van artikel 4.3.1, §4 van het Energiedecreet, als bij weigering om de door de Vlaamse Nutsregulator opgevraagde gegevens en inlichtingen te verstrekken (art. 13.3.1 en 13.3.2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en art. 12, §2, 2° van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator).
- De Vlaamse Nutsregulator kan noodzakelijke en evenredige maatregelen opleggen om de daadwerkelijke mededinging te bevorderen en de goede werking van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt te waarborgen (art. 12, §2, 9° van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator).

Ook wordt er het beste rekening gehouden met de specifieke eigenschappen van de markt waarop toezicht wordt gehouden en met de belangrijkste kenmerken van de leveranciers (zie paper van CEER van 12 november 2024 over "Use of prudential regulation mechanisms to promote effective supplier risk management in the energy sector"[8]). Voor de verschillende energiemarkten in België gelden er andere regels, zo gebeurt de opvolging van de energieleverancier in de drie gewesten op verschillende manieren. Door het toezicht op het risicobeheer van de leveranciers actief in het Vlaamse Gewest bij de Vlaamse Nutsregulator te leggen, kan er rekening worden gehouden met de specifieke kenmerken van de Vlaamse

[8] CEER 12 november 2024, report "Use of prudential regulation mechanisms to promote effective supplier risk management in de energy sector" Use of prudential regulation mechanisms to promote effective supplier risk management in the energy sector - CEER

energiemarkt. De Vlaamse energiemarkt is op dit moment de meest mature en meest concurrentiële markt, met het grootste aantal actieve elektriciteits- en aardgasleveranciers.

In artikel 18bis van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn geldt de invoering van een kader voor risicobeheer enkel voor de elektriciteitsleveranciers. De invoering van een kader voor risicobeheer enkel van toepassing op elektriciteitsleveranciers, terwijl slechts een beperkter toezicht op de financiële capaciteit van aardgasleveranciers zou worden voorzien, lijkt echter moeilijk te rechtvaardigen. Zeker omdat een groot aantal leveranciers zowel elektriciteitsleveringsactiviteiten als aardgasleveringsactiviteiten uitoefenen. Het lijkt verkieslijk om beide activiteiten aan dezelfde regels te onderwerpen.

Artikel 9

Met dit artikel wordt het bestaande artikel 4.3.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 gewijzigd om in overeenstemming te zijn met artikel 27bis van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn en artikel 29 van de Vierde Gasrichtlijn. Artikel 4.3.3 bevat de decretale uitwerking voor het optreden van de netbeheerder als noodleverancier. Het mechanisme van de noodleverancier treedt in werking wanneer de Vlaamse Nutsregulator de leveringsvergunning van een leverancier opheft, de toegang van een leverancier tot het net wordt beëindigd, in geval van faillissement van een leverancier of vanaf de opening van een procedure van gerechtelijke reorganisatie of overdracht onder gerechtelijk gezag ten aanzien van die leverancier. Wat betreft de afnemers van die leverancier treedt de netbeheerder als noodleverancier op, om de continuïteit van de levering van elektriciteit en aardgas te blijven garanderen. Overweging 21 uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn stelt: "*Een noodleverancier kan de verkoopafdeling zijn van een verticaal geïntegreerd bedrijf dat ook distributiefuncties verricht, mits het voldoet aan de vereisten voor ontvlechting van Richtlijn (EU) 2019/944*". Overweging 58 uit de Vierde Gasrichtlijn bepaalt hetzelfde inzake de aardgasdistributienetbeheerder. Ook uit voorafgaand overleg met de diensten van de Europese Commissie bleek de noodzaak van ontvlechting indien een netbeheerder de rol van noodleverancier zou vervullen. Het nieuwe artikel 4.3.3 voorziet dan ook in de bepaling dat de netbeheerder bij het uitoefenen van zijn taken als noodleverancier beheersmatig en juridisch onafhankelijk is ten aanzien van de transmissienetbeheerder, de beheerder van het vervoersnet, de leveranciers andere dan de netbeheerder handelend in toepassing van artikel 4.1.22, tussenpersonen, aanbieders van energiediensten, ESCO's, aggregatoren, dienstverleners van flexibiliteit en producenten, en de met deze ondernemingen verbonden en geassocieerde ondernemingen en financieel en organisatorisch onafhankelijk ten aanzien van het uitoefenen van zijn taken overeenkomstig artikel 4.1.6, artikel 4.1.6/1 en artikel 4.1.8/2. De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen die gelden voor de beheersmatige en juridische onafhankelijkheid en de financiële en organisatorische onafhankelijkheid. De netbeheerder moet immers voldoen aan de

ontvlechtingsvereisten zoals bepaald in artikel 35 van de richtlijn (EU) 2019/944 en artikel 46 van de Vierde Gasrichtlijn.

Artikel 35 van de richtlijn (EU) 2019/944 en artikel 46 van de Vierde Gasrichtlijn schrijven voor dat een distributiesysteembeheerder die deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming onafhankelijk moet zijn van andere, niet met distributiesamenhangende activiteiten. Hieruit volgt de noodzaak van een juridische en beheersmatige ontvlechting. Het is echter niet vereist dat er een aparte rechtspersoon opgericht dient te worden, gezien het tijdelijke verhaal van noodlevering.

Ook de VNR deelt deze mening in het advies ADV-2025-07 van 29 augustus 2025. De VNR stelt dat het een verantwoorde keuze is dat de ontvlechtingsvereiste geen volledige interne juridische scheiding vergt tussen de activiteiten van de netbeheerder als noodleverancier vs. de activiteiten van de netbeheerder inzake netbeheer en databeheer. Dit gelet op de kosten die zo'n volledige interne juridische scheiding met zich zou meebrengen.

Dit artikel voert ook een bevoegdheidsdelegatie in aan de Vlaamse Regering om verdere regels te bepalen voor de invulling van de voorwaarde van beheersmatige en juridische onafhankelijkheid en de financiële en organisatorische onafhankelijkheid van de netbeheerder.

Artikel 35, eerste en tweede lid, van de richtlijn (EU) 2019/944 en artikel 46, eerste en tweede lid, van de Vierde Gasrichtlijn vereisen enkel dat de distributienetbeheerder die deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, onafhankelijk is van andere, niet met distributienet samenhangende activiteiten, hetgeen inhoudt dat de netbeheerder onafhankelijk moet zijn van zijn eigen leveringsactiviteiten in het kader van de openbaredienstverplichtingen (artikel 7 van het ontwerp van decreet) en als noodleveranciers. Echter, wordt er in de nieuw ingevoerde artikelen 7 en 9 ook opgelegd dat de netbeheerder beheersmatig en juridisch onafhankelijk is voor de uitoefening van de openbaredienstverplichtingen en voor het uitoefenen van zijn taken als noodleverancier ten opzichte van andere marktpartijen. Deze ontvlechtingsvereisten zouden beschouwd kunnen worden als een beperking op het recht van vrijheid van ondernemen, verankerd in artikel II.3 van het Wetboek van economisch recht en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Echter, uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof blijkt dat de vrijheid van ondernemen niet als een absolute vrijheid kan worden opgevat, zij belet niet dat de wetgever de economische bedrijvigheid van personen en ondernemingen regelt. De beperking van de vrijheid van ondernemen moet wel steeds noodzakelijk zijn of evenredig met een nagestreefd doel. Het Vlaamse Gewest heeft er bij de omzetting van het zogenaamde 'derde energiepakket' (richtlijn 2009/72/EG van 13 juli 2009 en richtlijn 2009/73/EG van 13 juli 2009) voor gekozen om de

distributienetbeheerders volledig te ontvlechten. De ontworpen onafhankelijkheidseisen in artikel 4.1.22 en artikel 4.3.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 ten aanzien van andere marktpartijen hernemen deels de bestaande onafhankelijkheidseisen die in het kader van die volledige ontvlechting werden opgelegd. Deze bijkomende eisen zijn een noodzakelijke waarborg om te vermijden dat de volledige ontvlechting, zoals ingevoerd met het derde energiepakket, in het gedrag komt. Op deze manier wordt de uniformiteit gegarandeerd met de reeds bestaande ontvlechtingsvereisten bepaald in artikel 4.1.4, §2, 4°, van het Energiedecreet van 8 mei 2009.

Naar analogie met het bestaande artikel 4.1.4, §2, 4° van het Energiedecreet worden dezelfde termen "beheersmatige en juridische onafhankelijkheid" gebruikt. Zowel artikel 7 en 9 van het ontwerp van decreet voeren ook zoals in het bestaande artikel 4.1.4 een bevoegdheidsdelegatie in aan de Vlaamse Regering om verdere regels te bepalen voor de invulling van de voorwaarde van beheersmatige en juridische onafhankelijkheid. De verdere invulling kan dus in het Energiebesluit worden uitgewerkt en kan onder andere vereisen dat de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de distributienetbeheerder niet mogen deelnemen in de bedrijfsstructuren van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van de productie, transmissie of levering van elektriciteit (zie artikel 35, lid 2 RL).

Ten slotte, wordt ook vereist dat de netbeheerder financieel en organisatorisch onafhankelijk is ten aanzien van het uitoefenen van zijn taken overeenkomstig artikel 4.1.8/2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, de activiteiten inzake het databeheer op het distributienet. De taken overeenkomstig artikel 4.1.8/2 zijn met distributie samenhangende taken. Ze vallen namelijk onder de activiteiten van de netbeheerders (zie titel IV, hoofdstuk I, afdeling III van het Energiedecreet van 8 mei 2009). Artikel 35 van de richtlijn (EU) 2019/944 en artikel 46 van de Vierde Gasrichtlijn vereisen in hoofde van de distributiesysteembeheerder een onafhankelijkheid van andere, niet met distributie samenhangende activiteiten. Het is consistent om bij het verwijzen naar artikel 4.1.6 en artikel 4.1.6/1 ook te verwijzen naar artikel 4.1.8/2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009.

In paragraaf 1, lid 2 wordt de eerlijke, transparante en niet-discriminerende aanbestedingsprocedure toegevoegd die de noodleverancier moet volgen bij het aanwijzen van een leverancier bij wie de noodleverancier aardgas en elektriciteit aankoopt. De Vijfde Elektriciteitsrichtlijn bepaalt dat de lidstaten die reeds een noodleveranciersregeling hebben geen nieuwe regeling moeten invoeren. Deze moet wel voldoen aan de criteria van een eerlijke, transparante en niet-discriminerende procedure. Volgens de huidige regeling is in Vlaanderen de netbeheerder aangesteld als noodleverancier. Voor het aanwijzen van een leverancier die instaat voor de levering van aardgas en elektriciteit aan de noodleverancier voor de overgedragen afnemers, doet de noodleverancier beroep op de openbare aanbestedingsprocedure. De eerlijke, transparante en niet-

discriminerende aanbestedingsprocedure wordt nu ook decretaal verankerd. De noodleverancier staat verder in voor de levering aan en de facturatie van de overgedragen afnemers en alle andere toepasselijke verplichtingen die daaraan zijn verbonden. Zoals in de praktijk reeds werd gedaan. De Vlaamse Regering kan nog nadere voorwaarden bepalen voor de aanbestedingsprocedure.

De Vijfde Elektriciteitsrichtlijn bepaalt in overweging 21 namelijk dat dat de lidstaten die reeds voor 16 juli 2024 een noodleveranciersregeling hebben geen nieuwe regeling moeten invoeren. Volgens de huidige regeling is in Vlaanderen de netbeheerder aangesteld als noodleverancier. Voor het aanwijzen van een leverancier die instaat voor de levering van aardgas en elektriciteit aan de noodleverancier voor de overgedragen afnemers, doet de noodleverancier beroep op de openbare aanbestedingsprocedure. Het feit dat het decreet zelf de netbeheerder aanduidt als verantwoordelijke voor de noodlevering houdt in dat is voldaan aan de voorwaarden van transparantie en niet-discriminatie. Het feit dat de netbeheerder zelf vervolgens conform de wetgeving op de overheidsopdrachten een aanbesteding moet doen voor de aankoop van elektriciteit of aardgas, houdt in dat dit een eerlijke en niet-discriminerende procedure dient te zijn. Dat dit “eerlijk, transparant en niet-discriminatoir” moet zijn, wordt expliciet gegarandeerd en vereist door het ontworpen artikel 4.3.3, §1, tweede lid. De huidige regelgeving biedt bovendien de meeste bescherming aan de afnemers. Het is een bewuste keuze om de rol van noodleverancier toe te wijzen aan de netbeheerder. Op die manier vermijd je het risico dat de noodleverancier zelf failliet gaat. Fluvius is als netbeheerder een onafhankelijke en neutrale marktpartij die geen commercieel oogmerk heeft. De netbeheerder past een kostenreflectieve prijs toe voor de noodlevering. Eventuele winst of verliezen die gemaakt worden in het kader van de toepassing van de noodleveranciersregeling worden verwerkt in het endogene resultaat van de netbeheerder. Door de trendwerking zal winst of verlies een tarifaire impact hebben in een volgende tarifaire periode. Dat de netbeheerder noodleverancier is, verstoort de markt ook niet want alle klanten moeten uiteindelijk terug naar de commerciële markt. Wanneer een leverancier van de vrije markt zou aangeduid worden als noodleverancier, is de kans veel groter dat de klanten van de noodleverancier uiteindelijk (met een ander contract) bij dezelfde leverancier blijven. Die leverancier zal wellicht een grote leverancier zijn. Bij de huidige regelgeving, waar de netbeheerder de noodleverancier is, gaan klanten uiteindelijk terug naar een commerciële leverancier moeten overstappen en dat kunnen grote maar ook kleine leveranciers zijn. De huidige regelgeving zou dus gunstiger kunnen zijn voor de marktwerking dan de aanduiding van een commerciële leverancier als noodleverancier. Door hen aan te wijzen krijgen klanten van een leverancier die failliet ging een bepaalde tijdsspanne om een contract met een andere, zelfgekozen leverancier af te sluiten, zonder dat ze meteen klant worden bij een andere commerciële leverancier (de winnaar van de gunning die volgens een eerlijke, transparante en niet-discriminerende procedure wordt georganiseerd) die dan meteen zal factureren en mogelijk zal proberen om de klant voor een langere tijd te binden. De huidige regeling laat toe dat de noodleverancier de wissel van de leverancier die

de activiteiten stopzette naar de portefeuille van de noodleverancier op pauze zet tot de 15de van de maand die volgt op de maand waarin die activiteit werd stopgezet. Klanten die in de tussentijd een andere leverancier op de commerciële markt kiezen en vinden, worden zo niet gefactureerd door de noodleverancier maar ontvangen voor het verbruik in de tussenperiode meteen een factuur van hun nieuwe, commerciële leverancier die ze verkozen. Dit maakt het voor afnemers administratief eenvoudiger. Zo wordt vermeden dat de klant op korte termijn een afrekening krijgt van de vorige leverancier, voorschotfacturen en een afrekening van de noodleverancier en voorschotfacturen van de leverancier die de klant verkoos.In 2022 vond er een evaluatie plaats rond de bestaande noodleveranciersregeling tussen het VEKA, de VNR, Fluvius en FEBEG. Ook de Vlaamse ombudsman, Test-aankoop en Watz werden geconsulteerd. Algemeen werd er gesteld dat de noodlevering redelijk performant was. In het kader van deze evaluatie zijn er geen redenen om de rol van de distributienetbeheerders als noodleverancier in vraag te stellen. Systeemtechnisch functioneert de noodleveranciersregeling goed en vervult Fluvius haar rol als noodleverancier voortreffelijk.

Paragraaf 2 vormt de omzetting van artikel 27*bis*, lid 2 van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn dat de rechten van de afnemers verzekert. Afnemers die aan de noodleverancier worden overgedragen behouden het recht om van elektriciteit of aardgas, naargelang het geval, te kunnen worden voorzien door een commerciële leverancier naar keuze (Art. 4.4.1, eerste lid, 1° van het Energiedecreet van 8 mei 2009) en het recht om, individueel of collectief, zonder discriminatie ten aanzien van moeite en tijd, kosteloos van leverancier te veranderen (Art. 4.4.1, eerste lid, 2°). Afnemers die aan de noodleverancier worden overgedragen behouden ook het recht op de facturatie van het elektriciteits- en aardgasverbruik en informatieverlening zoals vermeld in artikel 4.3.2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De reden om de voornaamste 'overgedragen rechten' op te sommen is omdat de noodleverancier een tijdelijke regeling is. Het is de bedoeling dat de overgedragen afnemers zo snel mogelijk overstappen naar een leverancier op de commerciële markt. Wanneer alle rechten aan de afnemers worden toegekend, verdwijnt een belangrijke drijfveer voor de afnemer om over te stappen naar de commerciële markt. Met de contractuele basisrechten wordt het recht op vrije leverancierskeuze gegarandeerd. Elke afnemer, ook de overgedragen afnemers bij de noodleverancier, behouden dus het recht om zonder discriminatie ten aanzien van moeite en tijd, kosteloos van leverancier te veranderen. Eens een afnemer terug is aangesloten bij een leverancier op de commerciële markt, heeft hij ook al zijn rechten als afnemer toegekend door en krachtens het Energiedecreet van 8 mei 2009. De noodleverancier, die in het Vlaamse Gewest de netbeheerder is, verplichten om alle rechten toe te kennen aan de afnemers (bv. aanbieden van dynamische prijscontracten, aanbieden van flexibiliteitsdiensten etc.) zou een onevenredig zware verplichting inhouden van de noodleverancier ten opzichte van het te bereiken doel, zorgen voor de verderzetting van de dienstverlening aan de

overgedragen afnemers. Ook bleek uit voorafgaand overleg met de diensten van de Europese Commissie dat met de bepaling uit de richtlijn de contractuele basisrechten beoogd werden. Bovendien behouden lidstaten de vrijheid om zelf te kiezen hoe een richtlijn wordt omgezet. Een omzetting hoeft geen letterlijke overname te zijn van de Europese bewoordingen. De richtlijn bepaalt enkel het te bereiken resultaat. Dit volgt uit artikel 288 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Hierin wordt bepaald dat een richtlijn verbindend is ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor zij bestemd is, doch aan de nationale instanties wordt de bevoegdheid gelaten vorm en middel te kiezen. Het feit dat de opsomming van overgedragen rechten overeenkomt met wat beoogd werd door de richtlijn betekent dat de richtlijn voldoende en correct werd omgezet.

In paragraaf 3, lid 1 wordt de periode voor de noodlevering voor niet-huishoudelijke afnemers uitgebreid van 60 dagen naar zes maanden zoals wordt voorgeschreven in de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. De richtlijn bepaalt in artikel 27*bis*, lid 3 dat de dienstverlening van de noodleverancier ten minste zes maanden moet bedragen voor alle 'overgedragen afnemers'. Hieruit volgt dat ook voor niet-huishoudelijke afnemers een minimale termijn van zes maanden geldt. Uit artikel 27*bis*, lid 1 volgt geen verplichting voor lidstaten om een noodleveranciersstelsel in te voeren voor niet-huishoudelijke afnemers. Maar als lidstaten er toch voor kiezen om voor deze groep afnemers een noodleveranciersstelsel in te voeren dan blijft de rest van artikel 27*bis* wel van toepassing op het ingevoerde noodleveranciersstelsel.
De periode voor huishoudelijke afnemers blijft ongewijzigd op 12 maanden. Het doel van deze periode is om de dienstverlening aan afnemers ononderbroken voort te zetten gedurende een periode die nodig is om een nieuwe leverancier te vinden. Een periode van ook 6 maanden voor huishoudelijke afnemers is niet wenselijk. Enerzijds om huishoudelijke afnemers voldoende tijd te geven een commerciële leverancier te vinden. Anderzijds omdat afnemers die niet tijdig de noodleverancier verlaten, terecht komen bij de sociale leverancier. De Vlaamse Regering kan nadere voorwaarden bepalen waaronder de netbeheerders de taak van noodleverancier uitvoeren.

Paragraaf 3, lid 2 vormt de omzetting van artikel 27bis, lid 3 en lid 4 van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. Dit artikel bepaalt informatieverplichtingen voor de noodleverancier aan de overgedragen afnemers. Conform artikel 27bis, lid 3 moet de noodleverancier onverwijld de algemene voorwaarden meedelen aan de overgedragen afnemers. Artikel 27bis, lid 4 bepaalt dat afnemers aangemoedigd moeten worden om op een markt gebaseerd aanbod over te stappen. Deze verplichting werd uitgewerkt in paragraaf 3, lid 2 die de noodleverancier verplicht alle overgedragen afnemers aan wie die levert en die gedurende dertig dagen bij die noodleverancier zijn aangesloten, te contacteren en hen mee te delen dat ze moeten terugkeren naar een leverancier op de markt. Bijkomend vermeldt de mededeling dat er op de markt contracten tegen voordeliger aanbod te vinden zijn.

Daarbij verwijst de noodleverancier doormiddel van een link, en als het communicatiemiddel dit toelaat, een QR-code, naar het vergelijkingsinstrument van de Vlaamse Nutsregulator (art. 4.4.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009). Voor beschermde afnemers wordt afgeweken van de verwijzing naar het vergelijkingsinstrument omdat zij genieten van het sociaal tarief. Bijgevolg is het vergelijken van energiecontracten voor hen niet relevant en mogelijk zelfs verwarrend. Voor beschermde afnemers vermeldt de mededeling dat zij bij overstap naar een leverancier op de markt verder kunnen verbruiken tegen het sociaal tarief zolang hun statuut ongewijzigd blijft.

Paragraaf 4 is een herneming van reeds bestaande regelgeving die in een nieuwe paragraaf wordt ondergebracht. Het eerste lid betreft de situatie waaronder de regeling van de noodleverancier wordt getriggerd. Als bijvoorbeeld een leverancier in faling gaat betekent dat dat diens klanten worden overgedragen aan de distributienetbeheerder als noodleverancier. Het derde lid, dat overigens ook al voorkomt in het bestaande artikel 4.3.3, houdt in dat de distributienetbeheerder in dat geval in het kader van zijn noodleveringen dezelfde informatieverplichtingen moet respecteren die voor reguliere leveranciers gelden. Dit zijn de voorwaarden die door de Vlaamse Regering in uitvoering van artikel 4.3.2 van het Energiedecreet zijn vastgesteld. Deze voorwaarden, thans opgenomen in artikel 3.2.18 van het Energiebesluit, zijn hierdoor niet enkel van toepassing op de "reguliere" leveranciers maar ook op de distributienetbeheerder in zijn functie als noodleverancier.
Het blijft strikt noodzakelijk dat de VNR tijdig op de hoogte wordt gebracht van de opstart van de insolventieprocedures ten aanzien van een elektriciteits- en/of aardgasleverancier, zodat de Vlaamse Nutsregulator erop kan toezien dat de noodleveranciersregeling ingaat op het juiste ogenblik en correct wordt toegepast. De relevante bepalingen in het WER hebben echter enkele wijzigingen ondergaan ten gevolge van de federale wet van 7 juni 2023 tot omzetting van Richtlijn (EU) 2019/1023 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende de preventieve herstructureringsstelsels, betreffende kwijtschelding van schuld en beroepsverboden, en betreffende maatregelen ter verhoging van de efficiëntie van procedures inzake herstructurering, insolventie en kwijtschelding van schuld, en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 en houdende diverse bepalingen inzake insolvabiliteit. Onder meer werd opnieuw een procedure m.b.t. overdracht onder gerechtelijk gezag ingevoerd in het WER. In het kader van deze recente wijzigingen wordt paragraaf 4 geactualiseerd. Conform het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator wordt de term VREG vervangen door Vlaamse Nutsregulator.

Met deze laatste paragraaf worden procedureregels opgelegd aan het Openbaar Ministerie en de (griffie van de) ondernemingsrechtbank. In de memorie van

toelichting bij het decreet van 23 december 2022[9], dat paragraaf 4 invoerde, wordt volgende verantwoording gegeven om deze procedureregels op te leggen aan het Openbaar Ministerie:

> Het vaststellen van procedureregels voor rechtscolleges komt in principe aan de federale wetgever toe op grond van zijn residuaire bevoegdheid. Dit artikel kan echter worden gekaderd in de uitoefening door het Vlaamse Gewest van een impliciete bevoegdheid in de zin van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.
>
> De invoering van een meldingsplicht aan de VREG met betrekking tot dagvaardingen en aanvragen tot faillietverklaring dan wel gerechtelijke reorganisatie van een houder van een leveringsvergunning, evenals de navolgende beslissingen van de ondernemingsrechtbank in die insolventieprocedures, is strikt noodzakelijk voor een adequate uitoefening van verschillende van diens toezichthoudende en controlerende taken, vermeld in artikel 3.1.3, eerste lid, 1°, van het Energiedecreet (huidige artikel 6, 1° van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator). Inzonderheid kan verwezen worden naar de taak, vermeld onder punt a) van die bepaling (huidige artikel 6, 1°, punt n) van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator), namelijk het toezicht en de controle op de naleving van de bepalingen in onder meer titel IV van het Energiedecreet evenals de bijbehorende uitvoeringsbepalingen, en de taak, vermeld onder punt f) van die bepaling (huidige artikel 6, 1°, punt d) van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator), namelijk het toezicht op de uitvoering van regels betreffende de taken en verantwoordelijkheden van onder meer de distributienetbeheerders en de leveranciers die actief zijn in het Vlaamse Gewest. In titel IV van het Energiedecreet is een artikel 4.3.3 opgenomen, dat de vier toepassingsgevallen bepaalt van de noodleveranciersregeling. Meer bepaald is krachtens de vermelde bepaling de netbeheerder gehouden om op te treden als noodleverancier voor de afnemers van een commerciële leverancier in de volgende gevallen: i) de VREG heft de leveringsvergunning van de leverancier op, ii) de leverancier wordt de toegang tot het net ontzegd, iii) de leverancier gaat failliet, of iv) ten aanzien van de leverancier wordt een procedure van gerechtelijke reorganisatie als vermeld in boek XX, titel V, van het Wetboek van Economisch Recht geopend. In de eerste twee gevallen – de opheffing van de leveringsvergunning en de ontzegging van de toegang – weet de VREG ten gevolge van zijn actieve betrokkenheid bij deze procedures telkens wanneer de

[9] MvT bij het decreet van 23 december 2022 tot wijziging van de wet van 28 december 1964 betreffende de bestrijding van de luchtverontreiniging, het Energiedecreet van 8 mei 2009, het decreet van 13 juli 2012 houdende bepalingen tot begeleiding van de tweede aanpassing van de begroting 2012 en het decreet van 17 december 2021 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft toewijzingen aan het Energiefonds, wijzigingen betreffende flexibiliteit en energiedelen, de uitbouw van het energiedataplatform en de herziening van de administratieve geldboetes aangaande installatie-eisen

noodlevering door de netbeheerder zal ingaan. In de laatste twee gevallen – het faillissement en de gerechtelijke reorganisatieprocedures – is dat niet het geval. Ook in die gevallen is het echter aangewezen dat de VREG weet wanneer de noodlevering ingaat, en daar idealiter al op kan anticiperen. Dat wordt bewerkstelligd met dit artikel. Door tijdig op de hoogte te worden gebracht van de opstart van insolventieprocedures ten aanzien van een elektriciteits- en/of aardgasleverancier kan de VREG erop toezien dat de noodleveranciersregeling van artikel 4.3.3 van het Energiedecreet correct wordt toegepast, en meer bepaald ingaat op het juiste ogenblik, waarbij in het belang van alle betrokken marktpartijen retroactiviteit best zoveel mogelijk wordt vermeden. Daarnaast laat dit de VREG toe om deze informatie op korte termijn ook mee in rekening te nemen bij zijn toezichthoudende en controlerende taken ten aanzien van de betrokken commerciële leverancier, en zijn bevoegdheid om leveringsvergunningen gebeurlijk op te heffen, zoals vermeld in artikel 3.1.4, §2, 5°, van het Energiedecreet.

Daarnaast leent deze materie zich ook tot een gedifferentieerde regeling, aangezien de verschillende gewesten, naargelang van hun eigen noden en behoeftes, een verschillende regeling kunnen uitwerken. Het weze vermeld dat de noodleveranciersregeling in het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest thans anders is opgevat dan in het Vlaamse Gewest. Er zijn belangrijke verschilpunten voor wat onder meer de betrokken actoren betreft, evenals de gevallen waarin de noodleveranciersregeling toepassing vindt. Tot slot is de weerslag van dit artikel op de federale bevoegdheid marginaal. Dit artikel houdt slechts de invoering van een meldingsplicht in met betrekking tot de opstart van bepaalde insolventieprocedures en de beslissingen die in het kader daarvan worden genomen. Daarentegen wordt niet ingegrepen op de bevoegdheid van de ondernemingsrechtbank, noch op de bij de ondernemingsrechtbank toepasselijke federale proceduregels uit het gerechtelijk recht.

Verder bevestigt de Raad van State in zijn advies nr. 72.164/3 van 20 oktober 2022 bij het bovenvermelde decreet van 23 december 2022 dat voor de decretale verplichting die in het artikel 4.3.3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 wordt opgelegd aan het Openbaar Ministerie en de griffier van de ondernemingsrechtbank, om de Vlaamse Nutsregulator te verwittigen bij een opstart van een faillissementsprocedure of aanvraag van een gerechtelijke reorganisatieprocedure met betrekking tot een leverancier die actief is in het Vlaamse Gewest, evenals bij navolgende beslissingen van de ondernemingsrechtbank in die insolventieprocedures, een beroep kan worden gedaan op de impliciete bevoegdheden (artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen). De Raad van State stelt dat kan worden aangenomen dat deze informatieverplichting noodzakelijk is voor de uitoefening van de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest, namelijk om een performante noodleveranciersregeling te blijven garanderen. De opstart van een faillissementsprocedure of een procedure van gerechtelijke reorganisatie is een

wezenlijke aanwijzing voor het feit dat een commerciële leverancier in de problemen zit. Tevens oordeelt de Raad dat de aangelegenheid zich leent tot een gedifferentieerde regeling en dat de weerslag van de ontworpen bepalingen op de federale aangelegenheid slechts marginaal is. De Raad verwijst daarbij, net zoals de memorie van toelichting, naar de gelijkaardige procedure waarin de federale wetgeving reeds voorziet voor wat betreft de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FMSA). Bovendien blijft de verplichting beperkt tot faillissementsprocedures en procedures van gerechtelijke reorganisatie met betrekking tot elektriciteits- of gasleveranciers, die volgens de Raad beperkt zullen zijn in aantal.

Artikel 10

Het bestaande artikel 4.4.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 met betrekking tot de vrije leverancierskeuze wordt op meerdere punten gewijzigd.

In het eerste lid wordt punt 4° vervangen door een nieuw punt 4° "*het recht om, als die over een digitale meter voor elektriciteit beschikt, een dynamisch prijscontract te sluiten bij elke elektriciteitsleverancier die meer dan 200.000 afnamepunten voor elektriciteit in het Vlaamse Gewest belevert. Vanaf 1 januari 2027 bij elke leverancier die meer dan 50.000 afnamepunten voor elektriciteit in het Vlaamse Gewest belevert en vanaf 1 januari 2029 bij elke leverancier die in het Vlaamse Gewest levert, in overeenstemming met de openbare dienstverplichtingen opgelegd aan leveranciers in artikel 4.3.2/1;";* In uitvoering van het Regeerakkoord dat stelt dynamische prijscontracten te bevorderen en de beleidsnota Energie die stelt er deze legislatuur voor te zorgen dat alle leveranciers een dynamisch prijscontract aanbieden, wordt het toepassingsgebied verruimd. Het recht om een dynamisch prijscontract te verzoeken gold eerder enkel bij leveranciers met meer dan 200.000 afnamepunten en wordt nu stapsgewijs verruimd naar alle leveranciers. Vanaf 2027 zal dit recht gelden bij elke leverancier die meer dan 50.000 afnamepunten voor elektriciteit in het Vlaamse Gewest belevert en vanaf 2029 bij elke leverancier die in het Vlaamse Gewest levert. Tevens wordt de formulering aangepast zodat deze beter te handhaven is. Waar er eerder een recht was om te verzoeken een dynamisch prijscontract af te sluiten, wordt nu voorzien in een recht om een dynamisch prijscontract af te sluiten. Een recht om te verzoeken sluit immers niet uit dat een leverancier negatief kan antwoorden op dat verzoek.

Door op termijn alle elektriciteitsleveranciers te verplichten een dynamisch prijscontract aan te bieden, wordt een drempel weggenomen bij netgebruikers die een dergelijk contract wensen af te sluiten. Zij hoeven immers niet meer te switchen naar een elektriciteitsleverancier die een dergelijk contract aanbiedt en kunnen in alle gevallen bij hun elektriciteitsleverancier van keuze klant blijven. Er wordt echter voorzien in een uitzondering voor klanten van de sociale leverancier en de noodleverancier. Klanten van de sociale leverancier of noodleverancier

hebben niet de keuze tussen type contracten en kunnen bijgevolg niet kiezen voor een dynamisch prijscontract. Hun tarieven worden door de CREG vastgelegd.
Tot slot wordt het recht ingeperkt tot dynamische prijscontracten voor elektriciteit. De prijs voor elektriciteit kent belangrijke schommelingen binnen een dag in functie van de vraag en het (hernieuwbaar) aanbod. Een dynamisch prijscontract voor elektriciteit helpt prijsprikkels te geven om verbruik te verschuiven naar de 'juiste' momenten waarbij een afnemer met een geschikt profiel ook voordelen kan doen. Voor aardgas zijn dit soort contracten niet zinvol, noch vanuit maatschappelijk perspectief noch vanuit het standpunt van de afnemer. In tegenstelling tot voor elektriciteit wordt er op de markt van de variabele aardgasprijzen slechts één prijs bepaald voor de levering van gas de volgende dag als fijnste granulariteit.

Er wordt een punt 5° toegevoegd aan het eerste lid om in overeenstemming te zijn met de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn. Dit is een omzetting van artikel 11, lid 1, eerste alinea van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn dat het recht aan afnemers toekent om een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs met een duur van ten minste één jaar te sluiten bij elke leverancier die meer dan 200.000 afnamepunten belevert voor zover die leverancier niet onder de vrijstellingsregeling valt. Ook contracten tegen een vaste prijs van onbepaalde duur kunnen dus invulling geven aan deze verplichting op voorwaarde dat de prijs voor minstens 1 jaar vast is. Daar waar de richtlijn dit recht enkel introduceert voor elektriciteit (het is immers de Elektriciteitsrichtlijn) is het toepassingsgebied hier breder. Een leverancier is gedefinieerd als "elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die aan afnemers elektriciteit of aardgas verkoopt behoudens indien de verkoop plaatsvindt via een directe lijn, een directe leiding of privédistributienet". Ook aardgasleveranciers met meer dan 200.000 afnamepunten dienen dus een dergelijk contract aan te bieden. Op deze manier wordt gewaarborgd dat consumenten toegang hebben tot een brede waaier van aanbiedingen, zodat zij een contract kunnen kiezen dat aansluit op hun behoeften. Een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs geeft zekerheid aan de afnemer die kiest om dit af te sluiten. Een leverancier die enkel elektriciteit levert, hoeft enkel een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs voor elektriciteit aan te bieden en een leverancier die enkel aardgas levert, hoeft enkel een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs voor aardgas aan te bieden.
Inhoudelijk beoogt de Richtlijn om afnemers die zekerheid wensen met betrekking tot hun energiefactuur, hen die mogelijkheid ook te bieden. In de Elektriciteitsrichtlijn zijn er logischerwijze enkel bepalingen/verplichtingen inzake elektriciteit. Gelet op de hoogte van gasfacturen ten opzichte van elektriciteitsfacturen in een gezinsbudget is het logisch deze verplichting ook op te leggen voor aardgasleveringen. Dit sluit aan bij de inhoudelijke bedoeling van de Richtlijn.
Een mogelijke beperking van de vrijheid van ondernemen met betrekking tot aardgas wordt dan ook gerechtvaardigd door dwingende redenen van algemeen belang, namelijk de bescherming van de afnemers. Het is daarbij dan logisch om,

eens die keuze tot bijkomende bescherming is gemaakt, voor redenen van gelijkvormigheid de concrete inhoudelijke voorwaarden bij aardgas te aligneren op die van elektriciteit aangezien energieleveranciers vaak zowel elektriciteit- als aardgascontracten en op die wijze niet aan onderscheiden voorwaarden worden blootgesteld.

Om te vermijden dat er een conflict ontstaat over het recht van afnemers om een dynamisch prijscontract of een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs af te sluiten bij elke leverancier en het recht van leveranciers om in bepaalde gevallen, vastgelegd in artikel 5.6.1 van het Energiebesluit, huishoudelijke afnemers te weigeren, wordt bepaald in punt 4° en punt 5° in het eerste lid van artikel 4.4.1 van het Energiedecreet dat het recht van de afnemers moet uitgeoefend worden in overeenstemming met de openbare dienstverplichtingen opgelegd aan leveranciers in artikel 4.3.2/1 van het Energiedecreet. Artikel 4.3.2/1 bepaalt dat behoudens in de gevallen bepaald door de Vlaamse Regering een leverancier niet kan weigeren een huishoudelijke afnemer te beleveren. In artikel 5.6.1 van het Energiebesluit wordt vervolgens een exhaustieve lijst gegeven van de weigeringsgronden waarbij een leverancier een huishoudelijke afnemer kan weigeren. Het gaat om volgende gevallen: de leverancier beperkt zich tot een geografisch omlijnde afzetmarkt, de afnemer is aangesloten op een distributienetgebied waar de leverancier nog niet levert, de leverancier levert alleen aan bepaalde segmenten van afnemers, de leverancier is actief als coöperatieve vennootschap en levert alleen aan vennoten of de huishoudelijke afnemer, of één van diens op hetzelfde adres gedomicilieerde gezinsleden, heeft nog openstaande schulden bij de leverancier. Leveranciers die onder de zonet opgesomde categorieën vallen hebben wel nog steeds de verplichting om een dynamisch prijscontract en een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs aan te bieden aan de afnemers aan wie ze leveren.

Het ontwerp van decreet voorziet in het recht van de afnemer om een dynamisch prijscontract of een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs af te sluiten bij een leverancier. Dit gaat verder dan het recht dat de Europese regelgeving toekent om dergelijke contracten te verzoeken bij een leverancier. Volgens de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof is het recht van vrijheid van ondernemen geen absoluut recht. Bij een beperking van dit recht moet echter aangetoond worden dat deze beperking noodzakelijk is of evenredig is met het nagestreefde doel. Het nagestreefde doel van de bepaling uit het ontwerp van decreet is de bescherming van de rechten van de afnemer. Door de leverancier te verplichten ten minste één dynamisch prijscontract en ten minste één leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs aan te bieden, wordt gewaarborgd dat de afnemer voldoende keuze heeft bij het kiezen van een leveringscontract. Een dynamisch prijscontract voor elektriciteit kan (prijs) voordelen inhouden voor een afnemer met een geschikt profiel en een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs biedt dan weer zekerheid aan een afnemer. De verplichting om dergelijke contracten aan te bieden

is bovendien niet onvoorwaardelijk vermits het moet worden uitgeoefend in overeenstemming met de openbare dienstverplichtingen opgelegd aan leveranciers in artikel 4.3.2/1. Bovendien wordt de verplichting om een dynamisch prijscontract aan te bieden trapsgewijs opgelegd, om zo (kleinere) leveranciers voldoende tijd te geven zich hierop voor te bereiden en de verplichting om een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs aan te bieden wordt enkel opgelegd aan aardgas- en elektriciteitsleveranciers die meer dan 200.000 afnamepunten beleveren in het Vlaamse Gewest. Ook worden de noodleverancier en de sociale leverancier uitgesloten van deze verplichting. Ten slotte blijven leveranciers volledig vrij om te bepalen hoe dergelijke contracten eruit zien, aan welke voorwaarden en welke andere contracten ze nog bijkomend willen aanbieden. Omwille van bovenstaande argumentatie kan de beperking van de vrijheid van ondernemen gerechtvaardigd worden, de beperking is evenredig met het nagestreefde doel.

Er wordt een vierde lid toegevoegd aan artikel 4.4.1. Het vierde lid bepaalt dat wanneer een afnemer een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs heeft gesloten met een leverancier, deze leverancier de voorwaarden van het contract niet eenzijdig kan wijzigen en het contract niet kan beëindigen voordat de termijn ervan is verstreken. Dit is een omzetting van artikel 11, lid 1, laatste zin van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn.

Verder wordt, in een nieuw toegevoegd vijfde lid, verduidelijkt dat de rechten van afnemers vermeld in het eerste lid, punt 4° en 5° niet van toepassing zijn op afnemers die klant zijn bij de netbeheerder als sociale leverancier of bij de netbeheerder als noodleverancier. Hierdoor wordt verduidelijkt dat het recht van een afnemer op een dynamisch prijscontract bij elke leverancier onafhankelijk van de hoeveelheid afnamepunten die de leverancier belevert in het Vlaamse Gewest en het recht van een afnemer op een leveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs niet geldt voor afnemers die klant zijn bij de netbeheerder als sociale leverancier of als noodleverancier. Klanten bij de netbeheerder als sociale leverancier en als noodleverancier bevinden zich in een andere situatie, het is de bedoeling dat deze zo snel mogelijk terug naar een leverancier op de commerciële markt overstappen en voor deze klanten gelden ook andere tarieven.

Tijdens en na de energiecrisis van 2021 en 2022 hebben leveranciers hun aanbod verminderd waardoor elektriciteitsleveringscontracten tegen vaste prijzen met een vaste looptijd schaars werden en de keuze tussen aanbiedingen te beperkt werd.
Zoals ook voorzien in de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, wordt een zesde lid toegevoegd waarin bepaald wordt dat een leverancier met meer dan 200 000 eindafnemers kan vrijgesteld worden van de verplichting om leveringscontracten met een vaste looptijd en een vaste prijs aan te bieden, wanneer deze aan alle volgende voorwaarden voldoet:

- de leverancier biedt alleen dynamische-prijscontracten aan
- de vrijstelling heeft geen negatieve gevolgen voor de mededinging

- de keuze aan contracten met een vaste looptijd en een vaste prijs blijft voldoende groot voor de eindafnemers

Het is aan de leverancier in kwestie om aan te tonen dat cumulatief aan deze voorwaarden is voldaan. De Vlaamse Nutsregulator beoordeelt en kan de procedure vastleggen om na te gaan of cumulatief voldaan is aan deze voorwaarden.

Artikel 11

Dit artikel van het ontwerp van decreet voegt een nieuw lid aan artikel 4.4.2, paragraaf 1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 toe. Hierin wordt bepaald dat de voorschriften, procedures en vergoedingen waaraan actieve afnemers worden onderworpen evenredig en niet-discriminerend zijn en dat deze vergoedingen kosten-reflectief zijn.

Met de termen 'voorschriften' en 'procedures' worden alle regels en administratieve of contractuele bepalingen bedoeld, die van toepassing zijn op actieve afnemers bij de uitoefening van hun rechten op grond van artikel 4.4.2 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Onder 'vergoedingen' worden alle financiële lasten verstaan die aan actieve afnemers worden aangerekend, specifiek wegens hun activiteiten als actieve afnemer. Het kan onder meer gaan om: contractuele kosten, administratieve kosten, of vergoedingen verbonden aan deelname aan energiedelen, flexibiliteit, verkoop van zelfgeproduceerde energie, aggregatie, peer-to-peerhandel, etc. Deze toevoeging bevestigt dat bestaande of toekomstige vergoedingen geen belemmering mogen vormen in de uitoefening van de rechten van actieve afnemers en de kosten moeten weerspiegelen. De bepaling dient te worden nageleefd door alle betrokkenen, zoals leveranciers, aggregatoren, dienstverleners van flexibiliteit of andere actieve afnemers, de regulator, de netbeheerder, … voor zover zij voorschriften of procedures opleggen aan actieve afnemers in het kader van hun activiteiten.

Met de formulering 'buitensporige betalingen, sancties of andere buitensporige contractuele beperkingen' wordt gedoeld op betalingen, sancties en contractuele voorwaarden die, gelet op hun aard of omvang, een ongerechtvaardigde drempel vormen voor actieve afnemers om hun wettelijk rechten uit te oefenen op grond van artikel 4.4.2 van het Energiedecreet. Het kan onder meer gaan om: onevenredig hoge administratieve kosten (aangerekend door leveranciers); sancties die niet in verhouding staan tot het nagestreefde doel; of contractuele clausules die deelname aan energiedelen, flexibiliteit, verkoop van zelfgeproduceerde energie, aggregatie, peer-to-peerhandel, ... in de praktijk ontmoedigen of onmogelijk maken.

Deze toevoeging is een verduidelijking van de Vlaamse regelgeving. In het met redenen omkleed advies dat België ontvangen heeft van de Europese Commissie op 24 april 2024 inzake de ingebrekestellingsprocedure nr. INFR(2022)2032 wees

de Europese Commissie erop dat ze van mening waren dat het Vlaamse Gewest de omzetting van artikel 15, lid 1 van de Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU (hierna: Richtlijn 2019/944) niet hadden kennisgegeven. Op het met reden omkleed advies werd er reeds een gezamenlijk antwoord van alle Belgische entiteiten naar de Europese Commissie doorgestuurd in 2024.

Het Vlaamse Gewest is van mening dat artikel 15, lid 1 van Richtlijn 2019/944 is omgezet door Vlaanderen. Het principe dat de voorschriften, procedures en vergoedingen waaraan actieve afnemers worden onderworpen evenredig en niet-discriminerend zijn en ze door hun leverancier niet onderworpen mogen worden aan buitensporige betalingen, sancties of andere buitensporige contractuele beperkingen is reeds opgenomen in de Vlaamse regelgeving, maar is verspreid over verschillende bepalingen. Met deze toevoeging wordt het principe ter verduidelijking nog eens uitdrukkelijk ingeschreven in één bepaling. Het gaat om een tekstuele verduidelijking.

Artikel 12

In artikel 4.8.4 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 worden twee principes uitdrukkelijk ingeschreven:

- Bij de uitoefening van haar activiteiten wordt elke energiegemeenschap van burgers en elke hernieuwbare-energiegemeenschap onderworpen aan transparante, evenredige, eerlijke en niet-discriminerende procedures;
- Als een energiegemeenschap van burgers of een hernieuwbare-energiegemeenschap de rol opneemt van afnemer, producent, leverancier, deelnemer aan flexibiliteit of aggregator, wordt de energiegemeenschap van burgers of de hernieuwbare-energiegemeenschap op niet-discriminerende en evenredige wijze behandeld ten aanzien van haar activiteiten, rechten en verplichtingen.

Met de beschreven procedures wordt gedoeld op de administratieve, technische en contractuele regels en processen die van toepassing zijn op de uitoefening van de activiteiten van energiegemeenschappen van burgers en hernieuwbare- energiegemeenschappen, zoals bedoeld in artikel 4.8.4 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. De bepaling dient te worden nageleefd door alle betrokkenen, zoals leveranciers, aggregatoren, dienstverleners van flexibiliteit of andere actieve afnemers, de regulator, de netbeheerder, … voor zover zij voorschriften of procedures opleggen aan energiegemeenschappen van burgers en hernieuwbare-energiegemeenschappen in het kader van hun activiteiten.

Deze toevoeging is een verduidelijking van de Vlaamse regelgeving. In het met redenen omkleed advies dat België ontvangen heeft van de Europese Commissie op 24 april 2024 inzake de ingebrekestellingsprocedure nr. INFR(2022)2032 wees

de Europese Commissie erop dat ze van mening waren dat het Vlaamse Gewest de omzetting van artikel 16, lid 1, punt e) en lid 3, punt b) van de Richtlijn 2019/944 niet hadden kennisgegeven. Op het met reden omkleed advies werd er reeds een gezamenlijk antwoord van alle Belgische entiteiten naar de Europese Commissie doorgestuurd in 2024.

Het Vlaamse Gewest is van mening dat artikel 16, lid 1, punt e) en lid 3, punt b) van Richtlijn 2019/944 is omgezet door Vlaanderen. De twee bovenvermelde principes zijn reeds opgenomen in de Vlaamse regelgeving, maar zijn verspreid over verschillende bepalingen. Met deze toevoeging worden de principes ter verduidelijking nog eens uitdrukkelijk ingeschreven in één bepaling. Het gaat om een tekstuele verduidelijking.

Artikel 13 en 14

Gemeenschappelijk zelfverbruik in appartementsgebouwen wordt niet op dezelfde manier behandeld als individueel zelfverbruik in particuliere woningen. Individuele prosumenten betalen geen heffingen, nettarieven en belastingen op de elektriciteit die ze rechtstreeks zelf verbruiken uit hun eigen productie-installatie. Bij appartementsgebouwen geldt dat voordeel niet voor collectieve productie-installaties die op de gemeenschappelijke meter zijn aangesloten. Energiedelen (volgens artikel 7.2.1, §1, tweede lid, punt 1° van het Energiedecreet) en energieverkoop (volgens artikel 7.2.3, §2, eerste lid van het Energiedecreet) maken het wel mogelijk om de zelfopgewekte energie van de gemeenschappelijke productie-installatie te verdelen onder de individuele appartementen. Daarbij is het ook mogelijk dat een derde partij de productie-installatie financiert en de verkochte energie deelt. Energiedelen of -verkopen heeft daarbij uitsluitend betrekking op de energiecomponent en niet op heffingen, nettarieven en belastingen zoals bepaald in artikel 7.2.1, § 1, lid 7 en artikel 7.2.3, §2, lid 6 van het Energiedecreet. Toch is er ruimte om het regelgevend kader te verbeteren, zodat individueel en collectief zelfverbruik meer gelijkwaardig worden behandeld.

De voorgestelde wijzigingen die hieronder worden besproken sluiten aan bij de Beleidsnota Energie en Klimaat 2024–2029 onder OD 4.3, waarin staat: *"We faciliteren de mogelijkheden van collectieve zelfconsumptie via energiedelen in onder andere appartementsgebouwen, lokale energiegemeenschappen en collectieve bedrijventerreinen. We streven ernaar om lokaal gedeelde energie achter een gemeenschappelijk aansluitpunt van een gemeenschappelijk gebouwencomplex vrij te stellen van Vlaamse heffingen, en we dringen er ook op aan om dergelijke vrijstelling te laten verlenen voor federale belastingen."*

De voorgestelde wijzigingen sluiten bovendien aan bij artikel 21, lid 4 van de richtlijn (EU) 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen. De richtlijn verduidelijkt: *"De lidstaten mogen onderscheid maken tussen individuele zelfverbruikers van hernieuwbare energie en gezamenlijk optredende*

zelfverbruikers van hernieuwbare energie. Verschil in behandeling moet evenredig zijn en naar behoren gerechtvaardigd worden."

Binnen de beleidsruimte van het Vlaamse Gewest heeft deze maatregel een waarde voor de energiedelers en ondersteunt het de verdere gelijke behandeling tussen collectieve en individuele zelfverbruikers van hernieuwbare energie. Om de ongelijkheid tussen energiedelen of -verkoop binnen een gebouw en binnen een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw weg te werken en collectieve zelfconsumptie te versterken, worden twee wijzigingen aan het Energiedecreet voorgesteld binnen de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest. De bijdrage Energiefonds bedraagt voor residentiële klanten 0 euro en kan dus niet verder worden verminderd.

In artikel 7.1.10 van het Energiedecreet wordt een nieuwe paragraaf 3/2 ingevoegd en in artikel 7.1.11 wordt een nieuwe paragraaf 2/3 ingevoegd waarin bepaald wordt dat op de gedeelde volumes hernieuwbare energie binnen een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw geen quotumplicht van toepassing is. Concreet wordt de verplichting tot het inleveren van groenestroomcertificaten (GSC) en warmtekrachtcertificaten (WKC) verminderd voor elektriciteit die binnen hetzelfde appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw wordt gedeeld of verkocht, zoals bepaald in artikel 7.2.1, §1, tweede lid, 1° en 7.2.3, §2, eerste lid, van het Energiedecreet. De vrijstelling geldt uitsluitend voor de zelfgeproduceerde hernieuwbare energie en vermindert de factor EV met 100% van het gedeelde volume. Deze regeling sluit hiermee aan bij de bestaande vrijstelling voor netgekoppelde batterijen. De wijzigingen aan artikel 7.1.10 en 7.1.11 van het Energiedecreet treden in werking op 1 november 2027. Zie de verdere bespreking bij artikel 20 van het ontwerp van decreet.

Artikel 15

Er wordt een aanpassing aangebracht aan artikel 7.2.1 die bepaalt dat afnemers die aan energiedelen doen, dit moeten kunnen doen onafhankelijk hun type leveringscontract. Deze aanpassing is nodig in het licht van artikel 11, lid 1, laatste zin van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn die bepaalt dat lidstaten moeten "*garanderen dat eindafnemers met elektriciteitsleveringscontracten met een vaste looptijd en een vaste prijs niet worden uitgesloten van deelname aan vraagrespons en energiedelen, indien zij daaraan wensen deel te nemen, en van het actief bijdragen aan het verwezenlijken van de flexibiliteitsbehoeften van het nationale elektriciteitssysteem"*. Een gelijkaardige bepaling is reeds opgenomen in artikel 4.1.17/1 met betrekking tot dienstverleners van flexibiliteit en wordt nu dus ook ingevoegd voor energiedelen. Vandaag is energiedelen onafhankelijk van welk leveringscontract men heeft afgesloten niet altijd mogelijk en zijn er leveranciers die de activiteit energiedelen slechts toestaan bij welbepaalde contracten met specifieke tariefbladen. Dit werpt een drempel op voor energiedelen en gaat in

tegen de geest van de Europese regels[10] die ervoor moeten zorgen dat consumenten goed worden beschermd op de energiemarkt en gemakkelijk kunnen deelnemen aan de energietransitie, zodat zij zowel energie als geld kunnen besparen. Klanten die in Vlaanderen door de sociale leverancier (Fluvius) worden beleverd, zijn vandaag uitgesloten van energiedelen omdat de regelgeving bepaalt dat bij energiedelen de netbeheerder in geen geval de toegangshouder kan zijn. De voorgestelde wijzigingen in de artikelen 7.2.1, 7.2.2 en 7.2.3 van het Energiedecreet schrapt deze uitsluiting zodat energiedelen, peer-to-peerhandel en energieverkoop binnen appartements- en multifunctionele gebouwen ook toegankelijk worden voor klanten van de sociale leverancier.
Deze aanpassing is noodzakelijk om uitvoering te geven aan de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, die aan alle afnemers (in het bijzonder kwetsbare afnemers en afnemers in energiearmoede) het recht toekent om deel te nemen aan energiedelen. De huidige uitsluiting was oorspronkelijk ingevoerd om te vermijden dat afnemers een stimulans zouden hebben om bij de sociale leverancier te blijven. De expliciete Europese verplichtingen, gecombineerd met de rol van de sociale leverancier als vangnet voor kwetsbare groepen, maken deze uitsluiting echter niet langer houdbaar.
De voorgestelde wijziging sluit ook aan bij de Beleidsnota Energie en Klimaat 2024–2029 onder OD 4.3, waarin staat: "*We geven alle consumenten aangesloten op het distributienet met een geldig leveringscontract, inclusief klanten met een digitale meter in voorafbetaling, toegang tot de mogelijkheden van energiedelen*."
Door de passage "*Die toegangshouder kan in geen geval de netbeheerder zijn*" te schrappen, wordt het mogelijk dat ook klanten van de sociale leverancier deelnemen aan de verschillende vormen van energiedelen. Daarmee worden hun rechten op dit vlak gelijkgeschakeld met die van afnemers met een commercieel leveringscontract.

Het verruimen van het recht impliceert geen uitspraak over een mogelijke financiële meerwaarde indien deze doelgroep aan energiedelen doet. De verruiming is ook beperkt tot de sociale leverancier. Gelet op het tijdelijke karakter en de complexiteit, kunnen de klanten van de noodleverancier (artikel 4.3.3 van het Energiedecreet) niet aan energiedelen doen. Andere bepalingen waar de sociale leverancier door gevat worden, blijven geldig: de sociale leverancier blijft niet-certificaatplichtig (artikel 7.1.10 en 7.1.11 van het Energiedecreet), en de sociale leverancier koopt geïnjecteerde elektriciteit aan 0 €/kWh. Klanten die hun restinjectie willen verkopen, moeten daarvoor nog een contract afsluiten bij een commerciële leverancier (artikel 7.13.2 van het Energiebesluit).

Daarnaast wordt in artikel 7.2.1, §1, zevende lid de verwijzingen naar de certificatenverplichtingen, voor energiedelen binnen een appartementsgebouw en multifunctioneel gebouw als vermeld in het tweede lid, punt 1°, opgeheven. Deze wijziging wordt doorgevoerd aangezien in artikel 13 en 14 van het voorliggende

[10] https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumers-and-prosumers/protecting-and-empowering-energy-consumers_en

ontwerp van decreet de certificatenverplichting wordt afgeschaft voor energiedelen binnen appartementsgebouwen en multifunctionele gebouwen. De gemeten energie op het toegangspunt wordt bij de berekening van certificatenverplichtingen wel gewijzigd door de toegekende of uitgewisselde energie in het kader van energiedelen binnen een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw. Voor de andere vormen van energiedelen, vermeld in artikel 7.2.1, §1, tweede lid, punt 2° tot en met 4°, blijft het principe wel gelden dat de gemeten energie op het toegangspunt bij de berekening van certificatenverplichtingen niet wordt gewijzigd door de toegekende of uitgewisselde energie in het kader van die activiteiten van energiedelen. Bij deze vormen van energiedelen blijft de certificatenverplichting wel gelden. Dit onderscheid tussen energiedelen binnen appartementsgebouwen en multifunctionele gebouwen (collectief zelfverbruik) ten opzichte van de andere vormen van energiedelen is objectief te verantwoorden aangezien de gedeelde energie in dit eerste geval niet voorbij het aansluitingspunt gaat van het appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw. Bij alle andere vormen van energiedelen, vermeld in artikel 7.2.1 van het Energiedecreet, verlaat de gedeelde energie wel het aansluitingspunt van het gebouw. Het aansluitingspunt wordt als volgt gedefinieerd in de technische reglementen van de Vlaamse Nutsregulator:
Art. 1.1.2 van het Technisch Reglement voor de Distributie van Elektriciteit in het Vlaamse Gewest: *"4. Aansluitingspunt: de fysieke plaats en het spanningsniveau van het punt waar de aansluiting verbonden is met het elektriciteitsdistributienet of het gesloten distributienet voor elektriciteit;".* Bij energiedelen tussen actieve afnemers binnen eenzelfde appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw zal de gedeelde energie steeds binnen dit gebouw blijven en dus maar een verwaarloosbaar deel van het distributienet gebruiken. Bij energiedelen tussen actieve afnemers tussen verschillende gebouwen zal de gedeeld energie over een significant groter stuk van het distributienet moeten gaan. Dit kan binnen éénzelfde gemeente blijven, maar het is ook mogelijk dat een persoon gedomicilieerd in Leuven energie deelt met zijn tweede verblijf in De Panne. Energiedelen binnen een appartementsgebouw en multifunctioneel gebouw (collectief zelfverbruik) is dus te onderscheiden van de andere vormen van energiedelen in artikel 7.2.1 van het Energiedecreet. De wijzigingen in dit artikel worden doorgevoerd, om de ongelijke behandeling tussen energiedelen binnen een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw (collectief zelfverbruik) en het individueel zelfverbruik binnen particulieren woningen weg te werken.

Artikel 16

Gelijkaardig aan de wijzigingen in artikel 7.2.1 en voortvloeiend uit dezelfde bepaling uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, wordt ook in artikel 7.2.2 bepaald dat afnemers die aan peer-to-peerhandel in hernieuwbare energie doen of groene stroom verkopen aan één andere actieve afnemer, dit moeten kunnen doen onafhankelijk van hun type leveringscontract.

Gelijkaardig aan de wijzigingen in artikel 7.2.1 wordt ook hier de verwijzing dat de toegangshouder niet de netbeheerder kan zijn opgeheven.

Artikel 17

Gelijkaardig aan de wijzigingen in artikel 7.2.1 en 7.2.2 en voortvloeiend uit dezelfde bepaling uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, wordt ook in artikel 7.2.3 bepaald dat de vereniging van mede-eigenaars of een eigenaar van een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw de groene stroom die hij zelf geproduceerd heeft per onbalansverrekeningsperiode kan verkopen aan de bewoner of gebruiker van het appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw, dit moet kunnen doen onafhankelijk van hun type leveringscontract.

Gelijkaardig aan de wijzigingen in artikel 7.2.1 en 7.2.2 en voortvloeiend uit dezelfde bepaling uit de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn, wordt ook in artikel 7.2.3 bepaald dat de vereniging van mede-eigenaars of een eigenaar van een appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw de groene stroom die hij zelf geproduceerd heeft per onbalansverrekeningsperiode kan verkopen aan de bewoner of gebruiker van het appartementsgebouw of multifunctioneel gebouw, dit moeten kunnen doen wanneer zij beleverd worden door de sociale leverancier.

Daarnaast worden in artikel 7.2.3, §2, zesde lid de woorden "en certificatenverplichtingen" opgeheven. Deze wijziging wordt doorgevoerd aangezien in artikel 13 en 14 van het voorliggende ontwerp van decreet de quotumplicht wordt afgeschaft voor energiedelen en -verkoop binnen appartementsgebouwen en multifunctionele gebouwen.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator

Artikel 18

Dit artikel brengt wijzigingen aan het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator aan. Artikel 6 van het decreet van 19 april 2024 over de operationalisering van een Vlaamse Nutsregulator bepaalt de toezichthoudende taken die de Vlaamse Nutsregulator moet vervullen.

Artikel 6, 1°, punt m) wordt vervangen door wat volgt:

"toezicht houden op het wegnemen van de ongerechtvaardigde belemmeringen en beperkingen op het elektriciteitsdistributienet, het aardgasdistributienet of het plaatselijk vervoernet van elektriciteit voor de ontwikkeling van het verbruik van zelfopgewekte elektriciteit, voor energiedelen en voor energiegemeenschappen, onder meer belemmeringen en beperkingen die de aansluiting van flexibele gedistribueerde energieproductie binnen een redelijke termijn overeenkomstig

artikel 13, 4° in de weg staan;". Dit is een omzetting van artikel 59, lid 1, z) van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn.

Tenslotte wordt er in artikel 6, 1° nog een nieuw punt s) ingevoegd, dat bepaalt dat de Vlaamse Nutsregulator toezicht houdt op de naleving door de leveranciers van elektriciteit en aardgas in het Vlaamse Gewest van hun verplichtingen, vermeld in artikel 4.3.1 van het Energiedecreet van 8 mei 2009. In artikel 4.3.1, waarin de voorwaarden voor de toekenning van een leveringsvergunning staan opgesomd, wordt door dit ontwerp van decreet voorgesteld om een kader voor risicobeheer door de leveranciers toe te voegen. Het is ook van belang dat de Vlaamse Nutsregulator toezicht kan houden op de naleving van de leveranciers van hun verplichtingen die opgelegd worden door dit kader en waarbij het uitdrukkelijk de bedoeling is dat de taken van de Vlaamse Nutsregulator in dit verband in verhouding blijven met het gestelde doel. De opvolging mag niet leiden tot overmatige planlast of overmatige administratieve lasten.

Artikel 19

Dit artikel voegt een extra taak van de Vlaamse Nutsregulator toe. Momenteel rapporteert de Vlaamse Nutsregulator jaarlijks over de voornaamste ontwikkelingen op het vlak van dynamische prijscontracten in het Vlaamse Gewest er wordt voorgesteld om deze rapportering uit te breiden zodat er ook moet gerapporteerd worden over de voornaamste ontwikkelingen op het vlak van leveringscontracten met een vaste looptijd en een vaste prijs. Dit is een omzetting van artikel 11, lid 2 van de Vijfde Elektriciteitsrichtlijn.

Hoofdstuk 4. Slotbepalingen

Artikel 20

De inwerkingtreding van de bepalingen die wijzigingen aanbrengen aan artikel 7.1.10 en artikel 7.1.11 van het Energiedecreet wordt vastgelegd op 1 november 2027. Toegangshouders moeten ieder jaar uiterlijk op 31 oktober hun aantal verplichte groenestroomcertificaten en warmtekrachtcertificaten indienen bij de Vlaamse Nutsregulator. Door de wijziging in werking te laten treden op 1 november 2027 zal er niet geraakt worden aan de quotumplicht gedurende een lopend jaar en kan er meteen bij de start van een nieuwe periode rekening worden gehouden met de wijziging.

Brussel, 30 april 2026.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd,

Hans BONTE

Bijlagen
- Omzetting Europese richtlijnen